

Opinnäytetyö YAMK

Terveyden edistämisen koulutusohjelma

Kevät 2023

Sini Riihimäki

TYÖKYKYKOORDINAATTORI TYÖTTÖMIEN TYÖKYVYN TUEN PALVELUIDEN ASiantuntijana

- Helsingin kaupungin terveys- ja hyvinvointikeskuspalveluissa

Opinnäytetyö YAMK | Tiivistelmä

Turun ammattikorkeakoulu

Terveyden edistämisen koulutusohjelma

Kevät 2023 | 69 sivua, 26 liitesivua

Sini Riihimäki

Työkykykoordinaattori työttömien työkyvyn tuen palveluiden asiantuntijana

- Helsingin kaupungin terveys- ja hyvinvointikeskuspalveluissa

Kehittämiprojektin tarkoituksena oli kirjallisuuskatsauksen ja kehittäjäpaneelin avulla kehittää Työkykyisempi Stadi -hankkeessa suunniteltua työkykykoordinaattorin työnkuvaa tiiviimmäksi osaksi työikäisten palvelukokonaisuutta Helsingin kaupungin terveys- ja hyvinvointikeskuksiin.

Kirjallisuuskatsauksessa kerättiin teoreettista taustaa työkykykoordinaattoritoimintaan liittyvistä aihealueista. Teoreettisen taustan aihepiiri koostui muun muassa työttömyyden yhteydestä työkykyyn ja sen tukemiseen. Teoreettisen taustan pohjalta kehitettiin työkykykoordinaattorin työnkuva, jota jatkokehitettiin kehittäjäpaneelin avulla.

Kehittäjäpaneeliin osallistui Työkykyisempi Stadi -hankkeen projektiryhmän jäseniä. Kehittäjäpaneeli kommentoi kehitettyä työnkuvaa esitettyjen kysymysten pohjalta. Kehittäjäpaneelin mukaan kehitetty toimintamalli tuki tämän hetken työkyvyn tuen palvelukokonaisuutta Helsingissä, eivätkä osallistujat tuoneet lisäehdotuksia tai kehittämiskohteita työnkuvaan.

Kehittämiprojektissa luotiin tarkennus työkykykoordinaattorin työnkuvaan, jota voidaan toteuttaa Helsingin kaupungin terveys- ja hyvinvointikeskuksissa työskentelevien työkykykoordinaattoreiden työssä. Lisäksi tuotettiin lyhyet kuvaukset työkykykoordinaattoritoiminnasta, joita käytetään palvelun esittelyyn jatkossa.

Asiasanat:

Työkyky, työkykykoordinaattori, työkyvyn tuki, työttömyys, osatyökykyisyys, osaamisen vahvistaminen.

Master's Thesis | Abstract

Turku University of Applied Sciences

Master's Degree in Health and Social Care, Health Promotion

2023 | 69 pages, 26 appendices

Sini Riihimäki

Work ability coordinator as an expert on support services for unemployed people's ability to work

- in the Health and well-being center services of the City of Helsinki

The purpose of the development project was to develop the work description of the work ability coordinator planned by the Työkykyisempi Stadi -project with the help of a literature review and a development panel to be a closer part of the service package for working-aged people to the health and well-being centres of the City of Helsinki.

The literature review collected a theoretical background on the topics related to work ability coordinator activities. The subject matter of the theoretical background consisted, among other things, of the link between unemployment and the ability to work and to support it. Based on the theoretical background, the work description of the work ability coordinator was developed, which was further developed through the development panel.

The developer panel was attended by members of a project group of the Työkykyisempi Stadi -project. The developer panel commented on the development of the job description based on the questions asked. According to the developer panel, the operating model developed supported the service package of today's disability support in Helsinki, and the participants did not bring any additional suggestions or development targets to the job description.

The development project created a work description of the work ability coordinator, which can be implemented in the work of the work ability coordinators working in the health and well-being centers of the City of Helsinki. In addition, brief descriptions of the work ability coordinator activities that will be used to present the service in the future were produced.

Keywords:

Work ability, work ability coordinator, support of work ability, unemployment, part time work ability, strengthening competence.

Sisältö

Lyhenteet	6
1 Johdanto	7
2 Kehittämishankkeen lähtökohdat	10
2.1 Kehittämishankkeen tausta ja tarve	10
2.2 Hankkeiden organisoinnin kuvaus	12
3 Kehittämishankkeen tavoite ja tarkoitus	15
4 Työkykykoordinaattoritoimintaan liittyvä teoreettinen tausta	16
4.1 Teoreettisen taustan keräys ja työkykykoordinaattorin työnkuvan muokkautuminen	16
4.2 Työttömyys ja sen vaikutus ihmiseen ja yhteiskuntaan	17
4.2.1 Työttömyys lukuina	18
4.2.2 Pitkäaikaistyöttömien terveys sekä työ- ja toimintakyky	19
4.2.3 Työttömien palvelut Helsingissä	22
4.3 Työttömien työkyky ja työkyvyn tuki	24
4.3.1 Osa- ja täsmätyökyky	27
4.3.2 Työkyvyn tuki ja työkyvyn tuen tarpeen tunnistaminen	29
4.3.3 Työkyvyn tuen verkosto	31
4.4 Työkykykoordinaattori työkyvyn tuen palveluiden ammattilaisena	34
4.4.1 Työkykyisempi Stadi -hankkeessa suunniteltu työkykykoordinaattorin tehtäväkuva	36
4.4.2 Työkykykoordinaattorin konsultointi	37
4.4.3 Työkykykoordinaattorityön vaikuttavuus	38
5 Kehittäjäpaneeli kehittämissuorituksen kehittämismenetelmänä	41
6 Kehittämissuorituksen tulokset ja tuotos	45
6.1 Kehittäjäpaneelin tulokset	45
6.2 Kehittämissuorituksen tuotos	47
7 Pohdintaa ja johtopäätökset	50

8 Kehittämiprojektin arviointi ja jatkokehittämisehdotukset	53
8.1 Kehittämiprojektin SWOT-analyysi	54
8.2 Kehittämiprojektin eettisyys ja luotettavuus	57
8.3 Jatkokehittämisehdotukset	58
Lähteet	60

Liitteet

- Liite 1. Kirjallisuushaun koonti.
- Liite 2. Kirjallisuushaun tulos.
- Liite 3. Powerpoint -esitys kehittäjäpaneeliin
- Liite 4. Saatekirje

Kuvat

Kuva 1. Työkykyisempi Stadi – hankkeen työryhmä.	14
Kuva 2 Asiakas työkyvyn tuen toimintaympäristössä Helsingissä.	22
Kuva 3. Työkykytalo.	25
Kuva 4. Työkyvyn tuen tarpeen tunnistaminen työttömien palveluissa.	31
Kuva 5. Työkyvyn tuen verkosto.	33
Kuva 6 Työkykyisempi Stadi -hankkeen työkykykoordinaattoreiden konsultaatiot vuonna 2022.	39
Kuva 7. Työkykykoordinaattorin työtehtävät	42
Kuva 8. Työkykykoordinaattorityö Helsingin kaupungin THK:ssa vuonna 2023.	43
Kuva 9. Kehittäjäpaneelin kysymykset.	43
Kuva 10. Kehittämiprojektin aikataulu.	44
Kuva 11. Kehittämiprojektin SWOT-analyysi.	56

Lyhenteet

KELA	Kansaneläkelaitos
PPT	Paljon palveluja tarvitsevat
STM	Sosiaali- ja terveysministeriö
TEM	Työ- ja elinkeinoministeriö
THK	Terveys- ja hyvinvointikeskus
THL	Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos
TuSote -hanke	Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -hanke
TTL	Työterveyslaitos

1 Johdanto

Suomessa työkykykoordinaattori on suhteellisen uusi tehtävänimike. Kuntaorganisaatioista vuonna 2015 alle 20 % oli palkannut työkykykoordinaattoreita tai vastaavaa työtä tekeviä ammattilaisia. (Pekkarinen & Pekka 2015, 21.) Näissä kunnissa asiakasryhmä koostui kuntien työntekijöistä, ja työkykykoordinaattorin toimenkuvaan kuului pääasiassa työkykyä ja työssä jatkamista tukevien toimien etsiminen yhdessä työntekijän, esihenkilöiden, työterveyden ammattilaisten ja eläkevakuutusyhtiöiden kanssa. (Hemmi-Lehtola 2017 Koski-Pirilän 2011, 9, 16; Saaren 2012, 34 mukaan.)

Hemmi-Lehtolan tutkimus käsittelee työssä käyvien osatyökykyisten asiakasryhmän työkykykoordinaattoreiden työtä. Millä lailla työkykykoordinaattoreiden työ muokkaantuu, kun kyseessä onkin työtön osatyökykyinen henkilö, jolla olisi toive työllistymisestä ja työelämäänsä osallistumisesta? Tutkimusaineistoa tästä näkökulmasta on vielä niukasti saatavilla.

Työttömien työkyky ja työllistymisen tukeminen on tärkeä osa yhteiskunnallista toimintaa. Sanna Marinin hallitusohjelmassa mainitaan, että työikäisen väestön määrän aleneminen heikentää taloudellista huoltosuhdetta. Juuri tästä syystä julkisen talouden kestävyysylläpito ja parantaminen vaatii korkeaa työllisyysastetta. Jotta työllisyysaste pysyy korkeana, se vaatii hyvin toimivia työmarkkinoita ja aktiivista työllisyyspolitiikkaa sekä vaikeassa työmarkkinatilanteessa olevien henkilöiden tukemista kohti työelämää. Vaikeasti työllistyvien ryhmään kuuluvat muun muassa iäkkäät, vain peruskoulun käyneet, osatyökykyiset, vammaiset ja myös osa maahanmuuttajataustaisista henkilöistä. (Valtioneuvosto 2019.)

Tässä kehittämisprojektissa keskityttiin työkykykoordinaattorin työhön osana osatyökykyisten ja pitkäaikaistyöttömien palveluiden kehittämistä Helsingissä. Helsingin kaupungin terveys- ja hyvinvointikeskuksessa (THK) ei ole aiemmin ennen Työkykyisempi Stadi -hanketta työskennellyt työkykykoordinaattoreita, jotka koordinoisivat ja tukisivat juuri tämän asiakasryhmän laajoja

palveluverkostoja. Helsingin kaupungilla on aiemmin työskennellyt työkykykoordinaattoreita Helsingin työllisyyspalveluissa, mutta heidän työtehtävänsä on suunniteltu erilaiseksi, näkökulmana työllistymisen tukeminen ja työllistymisen palveluiden koordinointi. Heidän työnsä painopiste on lähempänä työelämää ja asiakkaan työllistymistä. THK:ssa työskentelevien työkykykoordinaattoreiden työskentely työttömien työkyvyn tukemisen näkökulmasta on tärkeä osa laajempaa kokonaisuutta, sillä oikeilla palveluilla oikea-aikaisesti työkyvyn tukeminen auttaa myös tukemaan työllistymistä.

Kehittämishanke toteutettiin Helsingin kaupungin Työkykyisempi Stadi-hankkeessa. Työkykyisempi Stadi -hanke oli osa Työkykyohjelmaa. (TEM 2022.) Kehittämissyhteistyötä tehtiin monialaisesti muun muassa Helsingin terveysterveys- ja hyvinvointikeskuspalveluiden, Helsingin työllisyyspalveluiden ja Kelan kanssa.

Kehittämishankkeen tarkoituksena oli kehittää Työkykyisempi Stadi -hankkeessa suunniteltua työkykykoordinaattorin työnkuvaa tiiviimmäksi osaksi työikäisten palvelukokonaisuutta Helsingin kaupungin terveysterveys- ja hyvinvointikeskuksiin. Tehtävänkuva oli tarkoitus kehittää palvelemaan osatyökykyisiä ja pitkäaikaistyöttömiä helsinkiläisiä sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisia palveluiden kohdentamisessa, työkyvyn arvioinnissa ja tukemisessa työttömän henkilön yksilölliset tarpeet huomioiden.

Työkykykoordinaattoreiden avulla voidaan saada kyseinen asiakasryhmä kohti työelämää tarjoamalla heille yksilöllisesti suunniteltuja palvelupolkuja. Lisäksi työkykykoordinaattorit ovat Helsingin THK:ssa sekä Helsingin Työllisyyspalveluissa työskentelevien ammattilaisten apuna työkyvyn tuen tarpeiden tunnistamisessa ja työkyvyn tuen palveluiden koordinoinnissa.

Kehittämishankkeen tavoitteena oli kehittää työkykykoordinaattoritoiminnasta kuvaus, jonka mukaisesti työkykykoordinaattorit jatkossa työskentelevät THK:ssa. Kuvausta hyödynnetään myös palvelun esittelyyn Helsingin kaupungin nettisivuilla asiakkaille ja intra-sivuilla Helsingin kaupungilla työskentelevälle henkilöstölle ja organisaation sidosryhmille. Tuotos on myös

osa materiaalia, jonka avulla kuvataan toiminnan vaikuttavuutta sekä sen hyötyä asiakkaille ja työntekijöille.

2 Kehittämiprojektin lähtökohdat

2.1 Kehittämiprojektin tausta ja tarve

Työkykyisempi Stadi -hanke oli osa Työkykyohjelmaa, jota sosiaali- ja terveysministeriö (STM) toteuttaa yhdessä työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) kanssa vuosina 2019–2023. Työkykyohjelma on osa Sanna Marinin hallitusohjelman työllistämistoimien kokonaisuutta. (TEM 2022.) Kehittämiprojekti toteutettiin osana Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystoimialan Työkykyisempi Stadi -hanketta.

Hallitusohjelman tavoitteena on muun muassa nostaa työllisyysaste 72,4 %:sta 75 %:n ja lisätä osatyökykyisten, vaikeasti työllistyvien ja maahanmuuttajien osallistumista työmarkkinoille vaikuttavien toimien avulla. Vaikuttaviksi toimiksi hallitusohjelma on suunnitellut osatyökykyisille suunnatun työkykyohjelman. Työkykyohjelman tavoitteena on helpottaa tämän ryhmän työllistymistä, uudistaa kuntoutusjärjestelmää kuntoutuskomitean esitysten pohjalta sekä kehittää erityisen tuen tarpeessa olevien ihmisten työllistymistä tukevien palveluiden piiriin pääsyä. (Valtioneuvosto 2019.)

Työkykyisempi Stadi -hanke osallistui Työkykyohjelman kahteen osakokonaisuuteen: Työkyvyn tuki sekä Tuetun työllistymisen menetelmät. Työkyvyn tuen kokonaisuuden tavoitteena oli suunnitella Helsingin THK:n asiakkaiden työkyvyn tuen edistämiseksi monialainen palvelukokonaisuus, jonka avulla voidaan järjestää ja suunnitella työttömän palvelupolkuja hänen yksilölliset tarpeensa huomioiden sekä varmistaa asiakkaalle suunniteltujen palveluiden saatavuus ja jatkuvuus. Tavoitteena oli myös lisätä Helsingin terveys- ja hyvinvointikeskuksessa työskentelevien ammattilaisten osaamista työkyky- ja kuntoutuspalveluista. Näin ammattilaiset pystyvät tunnistamaan asiakkaan työkyvyn tuen tarpeita oikea-aikaisesti ja mahdollisimman varhain ennalta-ehkäisevästi. (Työkykyisempi Stadi -hanke 2022.)

Helsingin sosiaali- ja terveystoimella oli tarve kehittää ja organisoida työkyvyn tuen palvelukokonaisuus ja vahvistaa työkyvyn tuen ammatillista osaamista. Tarpeen pohjalta Työkykyisempi Stadi -hankkeessa suunniteltiin uusi työnkuva ja tehtävänimike: työkykykoordinaattori. Helsingin kaupungin terveys- ja hyvinvointikeskuksessa ei ole ennen hanketta työskennellyt työkykykoordinaattori-nimikkeellä ammattihenkilöitä. Helsingissä TE-toimistoissa ja Helsingin Työllisyyspalveluissa on aiemmin työskennellyt työkykykoordinaattoreita ja heidän työtehtävänsä keskittyvät työllistymisen tukemiseen ja palveluiden koordinointiin.

Hankkeeseen palkattiin kolme työkykykoordinaattoria kehittämään työkykykoordinaattoreiden työnkuvaa Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveyspalveluihin sopivaksi. Työnkuvan kehittämisen pohjana käytettiin muun muassa Metropolia AMK:n työkykykoordinaattorikoulutusta sekä Työterveyslaitoksen Työkyvyn tuki -koulutusta. (Työkykyisempi Stadi -hanke 2022.)

Työkykykoordinaattorikoulutus oli osa hallituksen OTE-kärkihanketta vuonna 2016–2018. Koulutus suunniteltiin ammatilliseksi täydennyskoulutukseksi, joka perehdyttää ammatillaisen työikäisten palvelujärjestelmän laajaan hyödyntämiseen, ja jonka keskiössä on verkostomainen ja ratkaisukeskeinen työote. (Valtioneuvosto 2018.) Koulutukset ja verkostotyö loivat pohjan Työkykyisempi Stadi -hankkeessa suunnitellulle työkykykoordinaattoritoiminnalle.

Kehittämiprojektin idea syntyi maaliskuussa 2022 yhdessä Työkykyisempi Stadi- hankkeen työntekijöiden kanssa, kun keskustelussamme tuli ilmi tarve tuottaa lisää kirjallista materiaalia työkykykoordinaattoritoiminnasta Helsingin kaupungin THK:ssa. Kehittämiprojektissa haluttiin keskittyä Työkykyisempi Stadi -hankkeessa suunnitellun työkykykoordinaattoritoiminnan tarkentamiseen. Oli tarpeellista kehittää toimintamalli viimeisimpään mahdolliseen muotoon, jotta pystytään osoittamaan työkykykoordinaattoritoiminnan vaikuttavuutta työttömien työkyvyn tuen palveluiden laajassa kokonaisuudessa.

Kehittämisprojektin suunnitteluvaihe maaliskuusta toukokuuhun 2022 sisälsi ideavaiheen sekä kirjallisuuskatsauksen ja kehittämisprojektin suunnitelman laatimisen. Kirjallisuuskatsauksen hahmottaminen aloitettiin huhtikuussa ja kehittämisprojektin suunnitelman esiteltiin toukokuussa opiskelijaryhmälle koulun Non-stop-seminaarissa. Syyskuussa 2022 Helsingin kaupungin Nuorten palveluiden ja aikuissosiaalityön johtaja myönsi tutkimusluvan. Tutkimusluvan saamisen jälkeen kehittämisprojekti pystyttiin aloittamaan.

2.2 Projektiorganisaation kuvaus

Helsingin kaupunki tarjoaa osatyökykyisille sekä työttömille helsinkiläisille kohdennettuja sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita. Niitä ovat esimerkiksi: kuntouttava työtoiminta ja vammaisten henkilöiden työtoiminta, sosiaalinen kuntoutus, työkykyselvitys sekä työkyky- ja terveysneuvonta. (Helsingin kaupunki 2020.)

Helsingin kaupungissa on kehitetty laajasti työikäisten palveluita siten, että työikäiset voivat saada kattavasti tukea työllistymiseen. Työttömille suunnatut erityispalvelut täydentävät näitä palveluita. Lisäksi on tehty kehittämistyötä, jossa digitaalisia palveluita voisi hyödyntää laajemmin kohderyhmän käyttöön. (Helsingin kaupunki 2020.)

Työkykyisempi Stadi -hankkeen työkyvyn tuen osakokonaisuus sijoittui osaksi Helsingin kaupungin Lännen aikuissosiaalityön Työkykyselvitystä, sillä se oli toiminnan luonteen kannalta luonteva paikka kehittää työkyvyn tuen palveluja. Työkykyselvityksen palvelu kohdentuu pitkäaikaistyöttömille sosiaalitoimen asiakkaille. Sen perustehtävänä on selvittää ja arvioida palveluun lähetteellä ohjattujen 18–63-vuotiaiden asiakkaiden työ- ja toimintakykyä, kuntoutuksen sekä työkyvyttömyyseläkkeen saamisen mahdollisuuksia. (Helsingin kaupunki n.d.a)

Työkykyselvityksessä oli vuosina 2019–2020 käynnissä Työkyky käyttöön -hanke, jossa kokeiltiin ja kehitettiin erilaisia keinoja saada yhteys pitkäaikaistyöttömiin, joilla on haasteita työkyvyssään ja tarvetta muun muassa

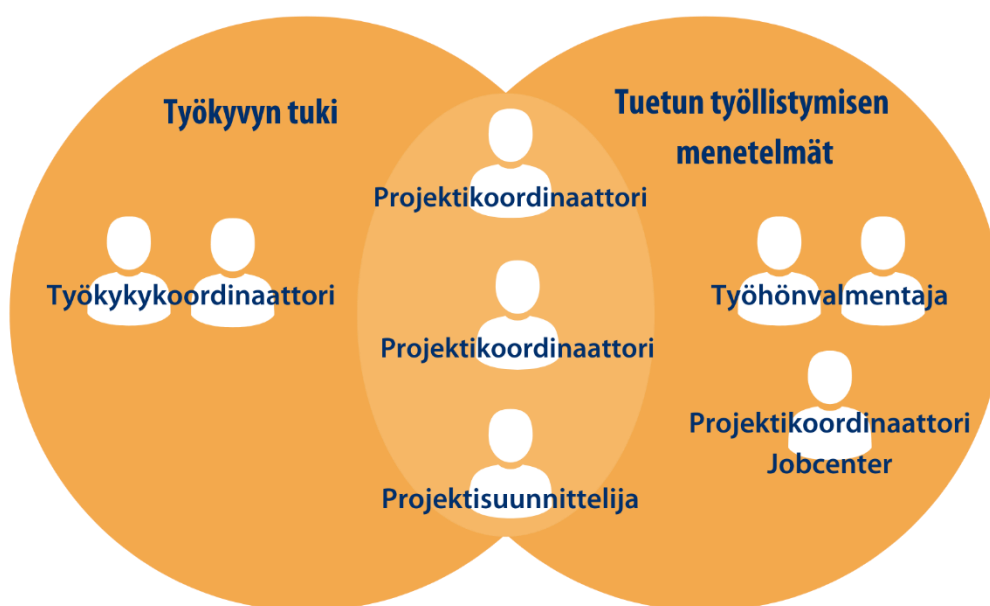
terveyspalveluille. Työkyky käyttöön -hankkeen kohderyhmänä olivat 18–64-vuotiaat yli 300 päivää työttömänä olleet länsi- ja itähelsinkiläiset asiakkaat. (Helsingin kaupunki 2020.)

Työkyky käyttöön -hankkeen tulosten perusteella kävi ilmi, että henkilöitä kannattaa tavoitella niistä palveluista, joita he jo käyttävät, esimerkiksi TE-palvelut tai Kela. Kohderyhmälle haasteellista oli digitaalisten palveluiden käyttö puuttuvien välineiden ja digitaitojen vajavuuden vuoksi. Hankkeessa todettiin, että henkilöstön osaamista havaita asiakkaan työ- ja toimintakyvyn ongelmia sekä asiakkaan työkyvyn tukemisen keinoja täytyy vahvistaa. Tähän kehittämisideaan vastasi Työkykyisempi Stadi -hanke. (Helsingin kaupunki 2020.)

Työkykyisempi Stadi -hankkeessa työskenteli kolme projektikoordinaattoria, projektisuunnittelija, kolme työkykykoordinaattoria sekä kaksi työhönvalmentajaa. Hankkeen loppuvaiheilla yksi työkykykoordinaattoreista poistui toisiin tehtäviin ja kaksi työkykykoordinaattoria jatkoi kehittämistyötä hankkeen loppuun saakka. Hankkeen työryhmä on kuvattu kuvassa 1.

Hankkeelle oli nimetty sekä ohjausryhmä että projektiryhmä, joihin kuului ammattilaisia sekä esihenkilöitä ja johtajia kaupungin sosiaali- ja terveyspalveluista, Helsingin Työllisyyspalveluista sekä Kelasta. Ohjaus- ja projektiryhmän tehtävänä oli ohjata työtä tavoitteiden suuntaisesti ja päättää kaikista hankkeeseen kuuluvista kokonaisuuksista.

Hankkeen kaksi projektikoordinaattoria vastasivat hankkeen aikatauluista ja kokonaisuuksien järjestymisestä. Heidän tehtäviinsä kuului koordinoida hankkeen toimintaa, hallinnoida hankkeen resursseja, rahoitusta ja hankintoja. He toimivat tiiviissä yhteistyössä eri sidosryhmien välillä.

Kuva 1. Työkykyisempi Stadi – hankkeen työryhmä.

Projektisuunnittelija teki läheistä yhteistyötä projektikoordinaattoreiden kanssa ja oli vastuussa yhdessä heidän kanssaan viestinnästä ja hankkeen materiaaleista. Hän muun muassa suunnitteli projektiryhmälle, ohjausryhmälle, rahoituksesta vastaavalle taholle sekä Työkykyohjelmalle laaditut esitykset, materiaalit ja raportit hanketyöntekijöiden sekä projektikoordinaattoreiden kanssa. Projektikoordinaattoreilla oli omat esihenkilöt, jotka vastasivat hankkeen kokonaisvaltaisesta johtamisesta. Hankkeen työkykykoordinaattoreiden esihenkilö vastasi työkyvyn tuen osakokonaisuudesta ja projektikoordinaattorin ja työhönvalmentajien esihenkilö vastasi hankkeen tuetun työllistymisen menetelmien osakokonaisuudesta.

Hankkeella oli myös yhteistyökumppaneita, joihin kuului Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus (TuSote), Vates, Kehitysvammaliitto, Autismiliitto ja Eskot Ry. (Työkykyisempi Stadi -hanke 2022.) Yhteistyökumppaneiden kanssa hankkeen työryhmä kokousti ja kävi keskustelua hankkeen edistymisestä. Hanketyöryhmä myös toivoi heiltä näkökulmia ja kehittämistukea kehittämistyöhön.

3 Kehittämiprojektin tavoite ja tarkoitus

Kehittämiprojektin tarkoituksena oli kehittää Työkykyisempi Stadi -hankkeessa suunniteltua työkykykoordinaattorin työnkuvaa tiiviimmäksi osaksi työikäisten palvelukokonaisuutta Helsingin kaupungin terveyst- ja hyvinvointikeskuksiin.

Tehtävänkuva oli tarkoitus kehittää palvelemaan osatyökykyisiä ja pitkäaikaistyöttömiä helsinkiläisiä sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisia palveluiden kohdentamisessa, työkyvyn arvioinnissa ja tukemisessa työttömän henkilön yksilölliset tarpeet huomioiden.

Kehittämiprojektin tavoitteena oli kehittää työkykykoordinaattoritoiminnasta kuvaus, jonka mukaisesti työkykykoordinaattorit jatkossa työskentelevät THK:ssa. Kuvausta hyödynnetään myös palvelun esittelyyn Helsingin kaupungin nettisivuilla asiakkaille ja intra-sivuilla Helsingin kaupungilla työskentelevälle henkilöstölle ja organisaation sidosryhmille. Tuotos on myös osa materiaalia, jonka avulla kuvataan toiminnan vaikuttavuutta sekä sen hyötyä asiakkaille ja työntekijöille.

4 Työkykykoordinaattoritoimintaan liittyvä teoreettinen tausta

4.1 Teoreettisen taustan keräys ja työkykykoordinaattorin työnkuvan muokkautuminen

Kehittämiprojektin toteutusvaiheessa tehtiin kartoittava kirjallisuuskatsaus työttömien työkyvyn tukeen ja työkykykoordinaattorin työnkuvaan liittyvästä tutkimusaineistoista. Lisäksi keskityttiin kirjallisuuskatsauksessa tuomaan esille aihealueen tutkimusten keskeisimpiä havaintoja. (Tampereen yliopiston kirjasto n.d.) Tutkimushakuja tehtiin neljästä eri tutkimusarkistosta, Cinah, Medic, Pubmed sekä Ebsco. Tutkimushaku toteutettiin kolmena eri ajankohtana kolmella erilaisella hakusanoilla: work AND ability AND unemployed, work ability AND coordinator AND unemployment sekä work AND ability AND support AND unemployment. (Liite 1 ja 2.)

Tiedonhankinnassa käytettiin myös hyödyksi TTL:n Työkyvyn tuki-koulutuksesta ja Metropolia AMK:n työkykykoordinaattorikoulutuksesta sekä Työkykyohjelmasta saatua materiaalia, työkykykoordinaattorin työhön ja työkyvyn tukeen liittyvää lainsäädäntöä ja Työkykyisempi Stadi -hankkeessa vastaan tulleita ja hyödynnettyjä tutkimuksia.

Kehittämiprojektissa käytettiin Työkykyisempi Stadi -hankkeessa tuotettua materiaalia ja kehittämää viitekehystä työkykykoordinaattorin työnkuvan tarkentamiseksi. Hankkeen aiemmin suunnittelema työnkuva toimi siis pohjana kehittämiprojektille ja se on esitetty kirjallisuuskatsauksen lopussa.

Kirjallisuuskatsauksen ja muun käytettävissä olevan materiaalin pohjalta suunniteltiin esitys tehtävänkuvasta, jota ehdotettiin kehittämiprojektin seuraavassa vaiheessa eli kehittäjäpaneelissa Työkykyisempi Stadi -hankkeen projektiryhmän jäsenille. Esityksessä oleellista oli tuoda esille tutkimustiedon ja muun materiaalin pohjalta työkykykoordinaattoritoiminnan hyötyjä ja toiminnan

perusperiaatteita. Esitystä varten luotiin taustatueksi erillinen Powerpoint -diasarja. (Liite 3)

4.2 Työttömyys ja sen vaikutus ihmiseen ja yhteiskuntaan

Työttömyysturvalain 1:5:ssa määritellään työtön henkilöksi, jolla ei ole työsuhdetta eikä hän työllisty yhtäjaksoisesti päätoimisesti yli 2 viikkoa. Työttömänä pidetään lain mukaan myös henkilöä, jolla on oikeus työttömyysetuuteen. Työttömyysetuus myönnetään henkilölle, joka on 18–64-vuotias Suomessa asuva työtön työnhakija, joka on työkykyinen, on työmarkkinoiden käytettävissä ja hakee kokoaikatyötä. Työttömyysetuutta maksetaan vain taloudellisen tuen tarpeessa oleville henkilöille. (Kela n.d.) Työttömäksi työnhakijaksi ilmoittaudutaan TE-toimistossa. Kun henkilö ilmoittautuu työttömäksi työnhakijaksi, hän on oikeutettu käyttämään julkisia työllisyyspalveluita. (Työmarkkinatori n.d.)

Usein työttömyyden vaikutuksia arvioidaan suhteessa työssä käyviin ihmisiin. Julkisissa keskusteluissa nostetaan usein esille hyvinvointi- ja terveyseroja sekä mietitään erojen kaventamisen keinoja. Työttömien ja työssäkäyvien välillä on todettu suuria hyvinvointi- ja terveyseroja. Monet tutkimukset osoittavat, että työttömyys vaikuttaa haitallisesti terveyteen, hyvinvointiin ja elämänlaatuun. On muun muassa todettu, että työttömäksi jääneet heikomman terveydentilan omaavat työnhakijat työllistyvät harvemmin kuin hyvän terveydentilan omaavat työnhakijat. Myös työttömien sairastuvuus- ja kuolleisuusriskit ovat työssä käyviä korkeampia. (Hult ym. 2020, 16.) Eroja työttömien ja työssäkäyvien välillä on myös toimeentulossa, sillä pitkittyessään työttömyys lisää riskiä köyhyyteen. (THL 2019a.)

Työttömyydellä on myös yhteiskunnallisia vaikutuksia. Helsingin kaupungin (2021a.) teettämässä Stadin HYTE-Barometrissa tuotiin esille koronapandemian aiheuttaneen nopean työttömien ja lomautettujen määrän kasvun kohdistuneen varsinkin nuoriin aikuisiin ja ulkomaalaistaustaisiin

helsinkiläisiin. Työttömyys ja lomautukset näkyvät muun muassa perustoimeentulotuen ja yleisen asumistuen saajien määrän kasvuna.

Juho Alasalmi ym. (2019, 91) laskivat tutkimuksessaan työttömyyden kokonaisvaltaisia kustannuksia yhteiskunnalle ja miettivät tutkimuksen pohjalta ratkaisuja työvoimapolitiisiin toimenpiteisiin. Tutkimus osoitti, että työttömyydestä koituu yli 10 miljardin euron vuosittaiset kustannukset julkiselle taloudelle. Tässä laskelmassa on ainoastaan arvio työttömien työvoimapalveluista, maksetuista asumistuista ja toimeentulotuista, sekä menetetyistä verotuloista ja työttömyysvakuutusmaksuista. Arviossa ei olla otettu huomioon yksilöiden terveyteen ja hyvinvointiin liittyviä kustannuksia eikä työttömyydestä aiheutuvaa tuotannon menetystä. Voidaan siis olettaa, että vuosittaiset kustannukset ovat paljon korkeampia kuin tutkimuksessa mainittu arvio.

4.2.1 Työttömyys lukuina

Tilastokeskuksen (2022) työvoimatutkimuksen mukaan vuoden 2022 lokakuussa Suomessa oli yhteensä 162 000 työtöntä työnhakijaa. Samaisessa tutkimuksessa Helsingissä oli työttömiä työnhakijoita 34 417 eli noin 21 % koko Suomen väestön työttömistä. Näihin tilastoihin lasketaan ilman työsuhdetta olevat työttömät ja kokoaikaisesti lomautetut henkilöt. Kokoaikaisesti lomautettuja henkilöitä oli 3 % työttömistä työnhakijoista. (Helsingin kaupunki 2022.)

Yhtäjaksoisesti yli vuoden ajan työttömänä olleet henkilöt luokitellaan pitkäaikaistyöttömiksi. Helsingissä pitkäaikaistyöttömiä oli lokakuussa 2022 15 517 eli noin 45 % kaikista Helsingin työttömistä työnhakijoista. (Helsingin kaupunki 2022.) Pitkäaikaistyöttömien määrä on parissa viime vuodessa kasvanut Helsingin alueella, sillä vuoden 2020 lopussa Helsingissä oli 14 668 pitkäaikaistyötöntä, joista puolet oli yli 50-vuotiaita. (Helsingin kaupunki 2021b.)

4.2.2 Pitkäaikaistyöttömien terveys sekä työ- ja toimintakyky

Maailman terveysjärjestö WHO määrittelee terveyden fyysisenä, psyykkisenä, sosiaalisena, emotionaalisenä ja hengellisenä hyvinvointina, joka vaihtelee elämän eri vaiheissa. Terveysten edistäminen antaa yksilöille ja yhteisöille mahdollisuuden hallita terveyttään ja siihen vaikuttavia tekijöitä (WHO 1986).

Väestön terveyden lisäämistä ja väestöryhmien välisten terveyserojen kaventamista tulisi painottaa kuntien toiminnassa. Terveysten edistämisen laatusuosituksen tehtävänä onkin auttaa kuntia ja kuntayhtymiä tehokkaiden toimintakäytäntöjen kehittämisessä, suunnittelussa ja arvioinnissa. (STM 2006.) Pitkäaikaistyöttömien terveydentilaan ja sen avulla määritelty työ- ja toimintakykyyn liittyvät tutkimukset ovat tärkeässä asemassa, kun mietitään kyseisen väestöryhmän työllistämiskeinoja.

Hult ym. (2019) toivat esille tutkimusartikkelissaan terveyden olevan tärkeä työkyvyn voimavara. Heidän mukaansa henkilöt, joiden terveydentila on huono ja joiden työkyky on heikentynyt, ovat vaarassa jäädä työttömiksi. Nämä henkilöt myös jäävät irtisanomisen jälkeen todennäköisemmin pitkäaikaistyöttömiksi, kun eivät työllisty nopeasti avoimille työmarkkinoille.

Heidän tutkimuksensa tulokset osoittivat myös, että fyysinen aktiivisuus, elämän mielekkyys ja sosiaaliset verkostot ovat tärkeitä työkyvyn resursseja. Aktiivisen elämäntavan ja fyysisen toiminnan tuoma merkityksellisyys auttaa ihmisiä ylläpitämään terveitä elintapoja. Mielekäs tekeminen taas motivoi ja auttaa työtöntä arvioimaan työkykynsä korkeaksi. Sosiaalinen tuki luo osallisuuden tunnetta ja henkilökohtaista merkitystä, joka nostaa työttömien itsetuntoa. (Hult ym. 2019.)

Kuten jo aiemmin tutkimuksissa mainittiin, työttömyys heikentää pitkittyessään terveyttä ja vastaavasti heikko terveys on yksi työttömyyden riskitekijä. Tätä ajatusta tukee myös Visa Väisäsen ja Leini Sinervon (2021, 1) tutkimus työttömien sote-palveluiden käytöstä. Tulokset kertovat terveyden ja hyvinvoinnin epätasaisesta jakautumisesta työssä käyvien ja työttömien välillä.

Heidän tutkimuksensa mukaan työttömät ovat keskimäärin sairaampia kuin työssäkäyvät, mutta käyttävät kuitenkin vähemmän sote-palveluita verrattuna työssä käyviin. Heidän mukaansa myös palvelujen käyttö kasaantui pienelle osalle työttömistä, mutta vastaavasti osa työttömistä ei ollut lainkaan palveluiden piirissä.

Työttömät eivät siis välttämättä itse tunnista omaa tilannettaan ja hakeutuvat palveluiden piiriin usein vasta, kun ongelmat ovat vaikeutuneet ja kasautuneet. (Oivo & Kerätär 2018, 30.) Kirsti Nurmela ym. (2017) mukaan pitkäaikaistyöttömillä on todettu olevan kolminkertainen riski joutua työkyvyttömyyseläkkeelle työssä käyviin verrattuna. Silti pitkäaikaistyöttömien huonoa työkykyä ei havaita tavallisissa terveyspalveluissa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnassa mahdollisimman varhainen puuttuminen onkin pitkäaikaistyöttömien terveyden ja työ- ja toimintakyvyn edistämisen keskiössä. STM (2013) on laatinut työttömien terveydenhuollon järjestämisestä kirjeen, jossa on toimintaohje työttömien terveystarkastuksen toteuttamisesta sekä työ- ja toimintakyvyn arvioinnista. Tämä kirje ohjaa edelleen terveydenhuollon sekä Te-palveluiden toimintaa muun muassa työttömien terveystarkastusten osalta.

Vaikka toimintaohje on ollut jo pitkään käytössä, työttömien terveystarkastuksia tehdään Suomessa vähän: vuonna 2021 vain 3,5 % työttömistä oli käynyt terveystarkastuksissa (THL n.d.a). Ennen koronapandemiaa vuonna 2019 osuus oli 5,3 % (THL n.d.b), joten pandemian vuoksi sote-palveluiden uudelleenjärjestelyt eivät yksin selitä palvelun käytön vähyyttä. Työttömän terveystarkastuksien määrä saattaa kuitenkin olla tilastoitua suurempi, koska kaikkia terveystarkastuksia ei ole välttämättä tilastoitu oikein potilastietojärjestelmiin.

Aiemmin mainitut tutkimustulokset osoittavat työttömien terveyspalveluiden käytön olevan vähäistä. Kerätär ja Karjalainen (2010) toteavatkin, että vasta kuin pitkäaikaistyöttömien sairaudet on hoidettu tarpeeksi hyvin ja heidän toimintakykynsä on riittävä työllistymiseen ja työssäkäyntiin, voidaan heitä

auttaa koulutus- tai työllistymisen tukitoimin. Jos tämä kohderyhmä ei pääse hoidon piiriin ajoissa, he syrjäytyvät entisestään ja voivat menettää työkykynsä pysyvästi.

Terveyspalveluiden ja hoidon lisäksi kuntoutuspalvelut ovat iso osa pitkäaikaistyöttömien terveyden sekä työ- ja toimintakyvyn edistämistä. Ammatillinen kuntoutus on palvelu, joka tukee työllistymistä, työssä jatkamista ja työhön paluuta. Sen kohderyhmää ovat työikäiset henkilöt, joilla on sairauden tai vamman vuoksi lähivuosina työkyvyttömyyden uhka tai heikentynyt työkyky. (STM n.d.)

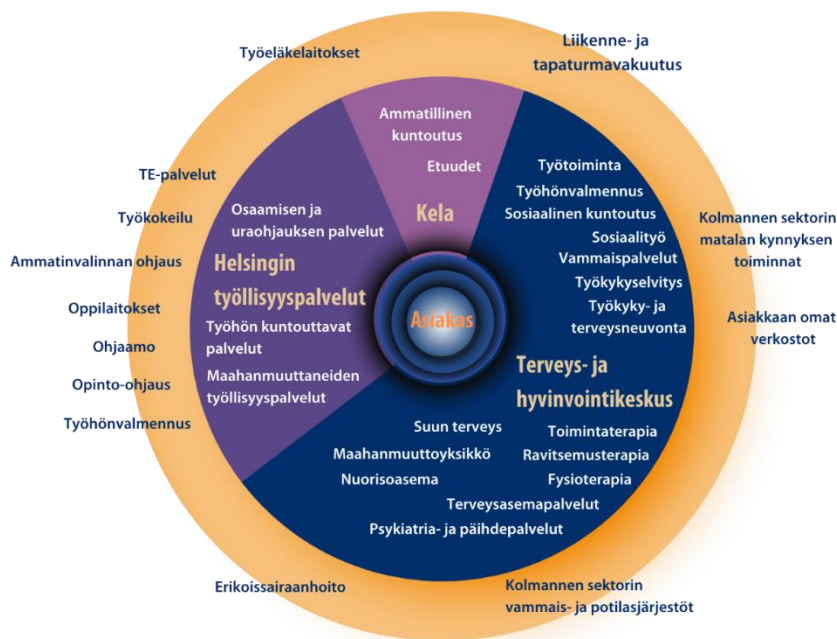
Ammatillista kuntoutusta järjestetään työeläkeyhtiöissä, liikenne- ja tapaturmavakuutusyhtiöissä sekä Kelassa. Lakisääteinen ammatillinen kuntoutus on kuntoutujalle maksutonta. (STM n.d.) Kuntoutuspalvelut ja niiden järjestäminen on määritelty monissa eri laeissa, muun muassa terveydenhuoltolain 3:24, 27–28 ja 30:ssa, Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksien ja kuntoutusrahaetuuksien lain 2:9:ssä sekä sosiaalihuoltolain 3:17 ja 21–22:ssa.

Kelan (2022) tilastojen mukaan syyskuussa 2022 Kelan ammatillista kuntoutusta sai Suomessa 15 059 henkilöä. Se on noin 6 % kaikista Kelan järjestämistä kuntoutuspalveluista. Eläketurvakeskuksen (2021) mukaan vuonna 2021 mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöt (33 %) sekä tuki- ja liikuntaelinten sairaudet (32 %) olivat yleisimmät työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen syyt.

STM:n (2017) julkaisussa suunniteltiin yhtenä ehdotuksena kuntoutuksen toimintamalli, jossa nostettiin tärkeäksi kuntoutuksen tarpeen tunnistaminen ensikontaktissa, kuntoutuksen vastuutahon seuranta ja arviointi sekä kuntoutuksen asiakassuunnitelman laatiminen. Vastuutahon on hyvä määritellä vastuuhenkilö, joka vastaa asiakkaan kuntoutuksen palvelukokonaisuuden yhteensovittamisesta. Julkaisun mukaan työkykykoordinaattori voi esimerkiksi toimia tällaisena vastuuhenkilönä palveluiden koordinoimiseksi.

4.2.3 Työttömien palvelut Helsingissä

Terveystarkastuslain 2:13:n mukaan kunnan tulee järjestää asukkailleen tarvittavat terveystarkastukset terveyden ja hyvinvoinnin seuraamiseksi ja edistämiseksi. Kuntien tehtävänä on järjestää palveluita, tukea työ- ja toimintakykyä ja sairauksien ennaltaehkäisyä sekä edistää mielenterveyttä ja elämänhallintaa. Työttömien työkyvyn tuen palvelut ovat laaja kokonaisuus, joka käsittää kaikki työikäisten palvelut. Kuvassa 2. tarkastellaan Helsingin kaupungin työikäisten työkyvyn tuen palveluita. Muun muassa työttömien terveystarkastukset kuuluvat näihin palveluihin.

Kuva 2 Työtön asiakas työkyvyn tuen toimintaympäristössä Helsingissä. (Työkykyisempi Stadi -hanke 2022.)

Työttömän terveystarkastukseen kuuluu oleellisena osana työttömän terveystarkastus. Sen sisällön tavoitteena on arvioida ja tukea työttömän terveyttä ja hyvinvointia sekä kartoittaa hänen työ- ja toimintakykyään ja kuntoutustarpeita. (THL n.d.c.) Helsingissä työttömät ohjataan ensin tekemään

sähköinen terveystarkastus Omaolo-palvelussa. Sähköinen terveystarkastus antaa henkilölle palautteen ja tulosten perusteella toimintaohjeet. Kun henkilö lähettää Omaolon kautta terveystarkastuksen hoitajalle, hoitaja arvioi asiakkaan tilanteen ja ohjaa tarvittaessa tarkempiin terveydentilan selvityksiin ja kuntoutuspalveluihin. (Helsingin kaupunki n.d.c.)

Terveystarkastus on asiakkaalle vapaaehtoinen ja maksuton, mutta TE-palveluiden asiantuntijat voivat tarvittaessa pyytää työkyvyn ja terveyden selvittelyä, jos asiakas kertoo terveydentilansa vaikuttavan työnhakuun ja työkykyyn. (Helsingin Työllisyyspalvelut n.d.a.) Pyyntö tehdään kirjallisina saatekirjeen tai lähete/palaute – lomakkeen avulla. Kirjallisiin pyyntöihin lisätään lisätiedot asiakkaan koulutuksesta ja työkokemuksesta, jotta työkyvyn arviointi on terveyspalveluissa helpompaa.

Helsingissä työttömien terveystarkastukset toteutetaan pääsääntöisesti terveysasemilla, mutta osa terveystarkastuksista tehdään Työkyky- ja terveysneuvonnassa, joka on erillinen työttömien terveystarkastuksiin erikoistunut yksikkö. Työkyky- ja terveysneuvonnan terveydenhoitajat tekevät työttömien terveystarkastuksia työttömille, jotka ovat ilmoittaneet moninaisista terveydellisistä vaikutuksista työkykyyn. THL:n ylläpitämän Sotkanet.fi tilasto- ja indikaattoripankin mukaan Helsingissä vuonna 2020 1,6 % työttömistä kävivät työttömien terveystarkastuksessa. Vuonna 2019 vastaava luku oli 5,5 %. (THL n.d.d.)

Helsingin kaupungilla on lisäksi tällä hetkellä olemassa seuraavia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita, joita on kohdennettu osatyökykyisille sekä työttömille helsinkiläisille: Kuntouttava työtoiminta ja vammaisten henkilöiden työtoiminta, sosiaalinen kuntoutus, työkykyselvitys sekä työkyky- ja terveysneuvonta. Terveys- ja hyvinvointikeskuksista työikäisten on tarkoitus saada kattavasti tukea työkykyyn, mitä työttömille kohdennetut erityispalvelut täydentävät. Lisäksi suunnitteilla on digitaalisten palveluiden hyödyntämistä laajemmin juuri tälle kohderyhmälle. (Helsingin kaupunki 2020.)

Julkisen työ- ja elinkeinopalveluista vastaava taho on Te-palvelut. Alueelliset TE-toimistot tarjoavat erilaisia työnhakua ja työllistymistä sekä yritystoimintaa tukevia palveluja. Sanna Marinin hallitus linjasi vuonna 2021, että Te-palvelut siirtyvän kuntien järjestettäväksi vuonna 2025. Uudistuksen tavoitteena on tehostaa työllistymisen tavoitteita, kun kaikki työllistymistä tukevat palvelut, koulutuspalvelut sekä elinkeinopalvelut tuotetaan saman järjestäjän toimesta. (TEM n.d.)

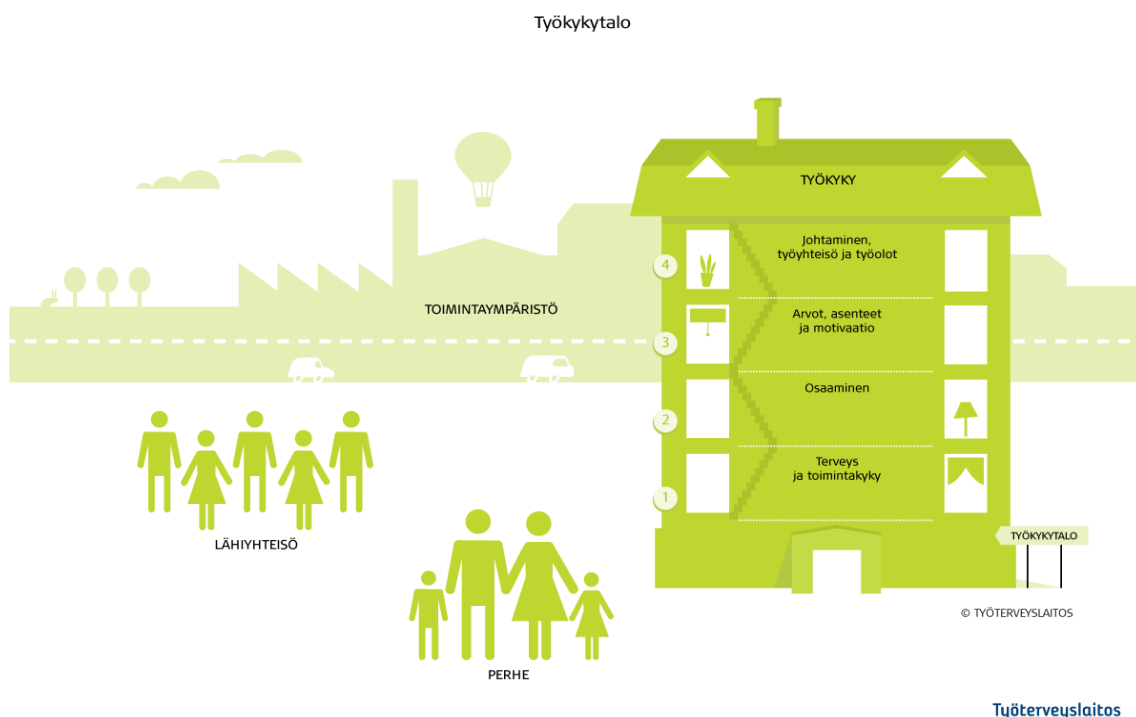
Maaliskuussa 2021 käynnistettiin työllisyyden kuntakokeilu. Kuntakokeilun tarkoituksena on arvioida palveluiden kehittymistä, kun kunnat järjestävät työllistymisen palveluita. Palvelujen kehittämisellä tavoitellaan tehokkaampaa työllistymistä. Kuntakokeilussa noin kolmannes TE-toimistojen asiakkaista siirtyy kuntien asiakkaiksi. (TYJ n.d.) Helsingin kaupungilla kuntakokeilua kutsutaan Helsingin työllisyyspalveluiksi.

Helsingin työllisyyspalveluissa on otettu käyttöön toukokuussa 2022 uusi asiakaspalvelumalli, jonka avulla tarjotaan työttömien työnhakuun tiiviimpää ja yksilöllisempää tukea. Asiakaspalvelumallin muutos tehostaa työnhakua siten, että työtön työnhakija suunnittelee vastuuasiantuntijansa kanssa tilanteeseen sopivan työnhakuvelvoitteen (0-4kpl/kk). Vastuuasiantuntija on työnhakijaan yhteydessä vähintään kolmen kuukauden välein, jolloin työnhaun suunnitelmää päivitetään työttömän tilanteeseen sopivaksi. Yli puolen vuoden työttömyyden jälkeen vastuuasiantuntija tarjoaa vieläkin tiiviimpää palvelua. (Helsingin työllisyyspalvelut n.d.b)

4.3 Työttömien työkyky ja työkyvyn tuki

Työkyky on ihmisen elämän varrella hyvin vaihteleva. Jokainen ihminen kärsii jossain vaiheessa elämää työkyvyn heikentymisestä, oli sitten kyseessä fyysinen sairaus, henkinen kuormittuminen tai itsestä riippumaton tekijä. Ihminen määritellään työkykyiseksi, kun hänen edellytyksensä ovat tasapainossa työn vaatimusten kanssa. (THL 2019 b.)

Työterveyslaitos (TTL) kuvaa työkykyä niin sanotun Työkykytalon avulla. Työkykytalo koostuu neljästä kerroksesta: terveys- ja toimintakyky, osaaminen, arvot, asenteet ja motivaatio sekä johtaminen, työyhteisö ja työolot. Alimmat kerrokset kuvaavat ihmisen henkilökohtaisia voimavaroja ja ylin kerros johtamista. TTL:n mukaan työkykytalo pysyy pystyssä, kun kerrokset tukevat toisiaan ja kun kaikkia kerroksia kehitetään jatkuvasti koko työelämän ajan. Kuvassa 3. tarkastellaan Työkykytaloa tarkemmin. Kuvassa nähdään myös työn ulkopuolella olevien toimijoiden, perheen ja lähiyhteisön sekä toimintaympäristön merkitys työkykyyn. Työkyvyn vastuu ei siis ulotu ainoastaan ihmiseen itseensä, vaan vastuu jakaantuu yksilön, yrityksen sekä yhteiskunnan kesken. (TTL n.d.a)

Kuva 3. Työkykytalo. (TTL n.d.a)

Esimerkiksi työssä käyvän ikääntymisen myötä tapahtuu merkittäviä muutoksia voimavaroja kuvaavissa kerroksissa. Neljännessä kerroksessa eli työoloissa johtamisessa ja työyhteisössä voi nykyään tulla eteen nopeita ja suuria muutoksia, jolloin haastetaan työntekijän kykyä vastata muutoksiin. Jos neljäs

kerros muuttuu raskaaksi, se voi vaikuttaa talon muihinkin kerroksiin paineena. Esimerkiksi työolojen heikentyminen voi vaikuttaa työntekijän motivaatioon, joka vähentää työtyytyväisyyttä ja saattaa vaikuttaa työntekijän terveyteen. (TTL n.d.a)

Maria Hult (2019, 55–63) tutki väitöskirjassaan työttömien koetun työkyvyn ja työhön liittyvien hyvinvointitekijöiden välistä yhteyttä, työttömien työkykyä ja terveyskäyttäytymistä sekä tarkasteli hyvän työkyvyn ja terveyskäyttäytymisen yhteyttä. Tulosten perusteella työttömien käsitykset työkyvystään liittyivät vahvasti heidän nykyiseen terveydentilaansa ja lisäksi aiemmin heidän kokema työtyytyväisyys ja viimeisimmän työpaikan työhön liittyvät kuormitustekijät vaikuttivat edelleen työkyvyttömyyteen työttömyysjakson aikana. Tutkimuksessa myös todettiin, että elämän kokeminen merkityksellisenä, tyytyväisyys, fyysinen aktiivisuus ja hyvät sosiaaliset suhteet auttavat ylläpitämään hyvää työkykyä työttömyyden aikana.

Merkityksellisyys ja tyytyväisyys kasvattavat motivaatiota, jolla on erityinen merkitys työkyvylle, sillä se lisää oppimisen ja kehittymisen mahdollisuuksia. (Järvikoski ym. 2018, 62.) Fyysinen aktiivisuus työkyvyn ylläpitäjänä on myös merkittävässä asemassa, sillä Bumann ym. (2020) mukaan esimerkiksi terveysliikunta ja stressiä vähentävät toimenpiteet parantavat työkykyä.

Korealainen tutkimusryhmä Sang Ah Lee ym. (2017) tuli tutkimuksessaan samaan lopputulokseen työttömien työkyvyn käsityksen vaikutuksista, heidän tutkiessaan masennuksen ja työkyvyn heikentymisen välistä yhteyttä. He totesivat, että henkilöillä, jotka kokivat työkykynsä heikentyneeksi tai olivat jääneet työttömiksi, oli kohonnut masennukseen sairastumisen riski. Lappalainen ym. (2017, 43.) nostivatkin ratkaisuksi seulontamenetelmien, kuten työkykyindeksin ja työkykyä ja terveyttä koskevia kysymyksien käytön. Näiden menetelmien käyttö voitaisiin sisällyttää toimenpiteisiin, kun työntekijät ilmoittautuvat työttömäksi TE-toimistossa.

Myös Savinainen ym. (2020.) tutkimuksessaan totesivat terveyden ja toimintakyvyn ylläpitämisen tai parantamisen sekä työttömyyden keston

lyhentämisen olevan tärkeitä tekijöitä työkyvyn parantamiseksi ja siten myös uudelleentyöllistymisen mahdollisuuksien parantamiseksi. Tutkimukset siis tukevat hyvin Työkykytalon ajatusmaailmaa työkyvyn ylläpidosta.

4.3.1 Osa- ja täsmätyökyky

Työkyky ei useinkaan ole täydellinen ja jokainen ihminen voi olla jossain vaiheessa elämäänsä osittain työkykyinen. Osatyökykyisellä henkilöllä on käytössään vain osa työkyvystään. Osatyökykyisiä voivat olla esimerkiksi pitkäaikaissairaat, vakavasta sairaudesta toipuvat, vammaiset, työttömät tai elämänkriisin kokeneet henkilöt. Se, että henkilöllä on sairaus tai vamma ei kuitenkaan tarkoita, että hän olisi osatyökykyinen. (Terveyskylä 2021.) Yleisellä tasolla henkilöä ei voida todeta osatyökykyiseksi, vaan osatyökykyä tulee tarkastella työtehtävän tai aiemmin tehdyn työhön näkökulmasta. (Paanetoja 2017, 9).

STM (2019) määrittelee osatyökykyisen henkilöksi, joka pystyy ja haluaa käyttää vain osaa työkyvystään. Suomessa on STM:n mukaan noin 65 000 osatyökykyisistä henkilöä, jotka ovat työelämän ulkopuolella, haluaisivat tehdä töitä ja arvioivat pystyvänsä työskentelemään. (STM 2022.) Työelämän ulkopuolella on noin 200 000 osatyökykyistä henkilöä, joiden arvion mukaan oma sairaus tai vamma vaikuttaa työllistymiseen tai työmahdollisuuksiin. (Vates-säätiö n.d.)

Osatyökykyisyyden lisäksi lähivuosina on puhuttu paljon täsmätyökykyisyydestä. Täsmätyökykyinen ihminen on kykeneväinen johonkin työhön, joka on hänelle täsmällisesti määritelty hänen kykyjensä pohjalta. Työkyky riippuu aina työtehtävien määrittämisestä ja niiden suorittamisen tavasta, joten täsmätyö tuottaa täsmätyökykyä. (Martimo 2020.)

Räätälöidyt työtehtävät sopivat erityisesti täsmätyökykyisille henkilöille, sillä näin heidän vahvuutensa pääsevät parhaiten esille. Työnantajaa tuetaan täsmätyökykyisen henkilön palkkaamisessa muun muassa työolosuhteiden järjestelytuen sekä palkkatuen avulla. Täsmätyö auttaa työnantajaa myös

organisoidaan työtehtäviä yrityksessä entistä paremmin, sillä näin palkattu henkilöstö pystyy keskittymään paremmin omaa osaamista vaativiin tehtäviin. Tällainen toiminta hyödyttää niin organisaatiota kuin yrityksessä työskenteleviä henkilöitä, kun hukkatyö vähenee. (TYRSKY-hanke 2022.)

Osa-aikaista työskentelyä ja osatyökykyisyyttä on työelämässä myös tutkittu paljon. Ervastin ym. (2022, 101) tutkimuksen mukaan osatyökyvyttömyyseläke voi tukea työssä jatkamista ja työuraa sairauksista huolimatta.

Osatyökyvyttömyyseläke onkin väylä pidentää osatyökykyisten työuria, vaikka harva pystyykään palaamaan kokoaikaiseen työhön. Nuorempi ikä ja korkeampi ammatillinen asema parantavan kokoaikaiseen työhön paluun ennustetta.

Osatyökykyisten työelämäosallisuutta mahdollistavia tekijöitä ovat hyvä koulutus, ammattitaito, työmotivaatio ja kielitaito. Myös uuden oppiminen, henkilön luottamus omaan kykyynsä oppia uusia asioita sekä esihenkilöiden tuki ja työmahdollisuuksien luonti ovat tärkeitä tekijöitä osatyökykyisen työssä pysymisessä. (Nevala ym. 2015, 26.) Työnantajan suhtautuminen myönteisesti osatyökykyisten mahdollisiin erityistarpeisiin, esimerkiksi työolosuhteiden mukautuksiin kuten työtehtävien muokkaukseen tai työaikajoustoihin, on tärkeää osatyökykyisen ja koko työyhteisön kannalta. (Vuorento & Terävä 2014, 58–59.)

Asenteet estävät usein osatyökykyisten työllistymistä. Heidät saatetaan nähdä lähtökohtaisesti työkyvyttöminä, vaikka monilla on työkykyä jäljellä sopivaan työtehtävään ja työntekoa voidaan erilaisin ratkaisuin helpottaa.

Osatyökykyisenä on myös vaarana juuttua erilaisten toimenpiteiden, palveluiden ja etuuksien ketjuun, ja avoimille työmarkkinoille pääsy on hankalaa. Monimuotoinen, intensiivinen ja moniammatillinen tuki on osoittautunut onnistuneeksi tavaksi työllistää osatyökykyisiä. (Vuorento & Terävä 2014, 71–74.)

4.3.2 Työkyvyn tuki ja työkyvyn tuen tarpeen tunnistaminen

Työkyvyn tukeminen on asiakkaan tarpeiden tunnistamista ja palvelupolun luomista yhdessä asiakkaan kanssa kohti työelämää. Työssä käyvillä on työterveyshuollon kautta järjestetty erilaisia palveluja työkyvyn tukemiseksi ja ylläpitämiseksi ja työkyvyn tukeminen onkin osa työnantajaorganisaatioiden henkilöstöstrategiaa. (TTL n.d.b.) Työkyvyn tuen tavoitteena on yksilön tai ryhmän työkyvyn ja -hyvinvoinnin ylläpitäminen ja edistäminen sekä työkyvyttömyyden vähentäminen. (Ervasti ym. 2022, 86–87.)

Työssä käyvien työkyvyn tukemista on tutkittu kansallisesti sekä kansainvälisesti. Esimerkiksi Franche ym. (2005) tekivät kirjallisuuskatsauksen, jonka tarkoituksena oli luoda yhteenveto tutkimuksista, jotka arvioivat työpaikkakohtaisten työhön paluun toimenpiteiden tehokkuutta. He keräsivät tutkimuksia työhön paluun toimenpiteitä, joita on tarjottu työpaikalla työntekijöille, joilla on tuki- ja liikuntaelimestön tai muiden kipuun liittyvien sairauksien aiheuttama työkyvyttömyys.

Kirjallisuuskatsauksessa kävi ilmi, että työhön paluun toimenpiteet voivat lyhentää työkyvyttömyyden kestoa ja siihen liittyviä kustannuksia. Tehokkaita toimenpiteitä olivat työsuhdeasuntojen tarjoaminen ja työterveyshuollon ja työpaikan välinen yhteydenpito, varhainen puuttuminen, ergonominen työpaikkakäynnit sekä työkykykoordinaattoreiden apu. (Franche ym. 2005.)

Työssä käyvien lisäksi on kuitenkin muistettava myös työtä vailla olevien osuus ja heidän työkykynsä tukeminen sekä työkyvyn tuen tarpeen tunnistaminen. Tuija Oivon ja Raija Kerättären (2018, 30) selvityksessä he tarttuivat juuri osatyökykyisten ja pitkäaikaistyöttömien työkyvyn tuen tarpeiden tunnistamisen haasteellisuuteen. He huomasivat, että työttömät eivät itse tunnista omaa tilannettaan ja hakeutuvat palveluiden piiriin vasta, kun ongelmat ovat vaikeutuneet ja kasautuneet. Kerätär ja Karjalainen (2010) myös huomasivat tutkimuksessaan, että pitkäaikaistyöttömien heikentynyttä toiminta- ja työllistymiskykyä ei tunnisteta riittävän hyvin sosiaali-, terveys- ja Te-palveluissa. Oivon ja Kerättären (2018, 27) mukaan vähintään n. 16 000

työttömänä työnhakijana olevan työkykyä voitaisiin hoidoilla ja kuntoutuksella nykyisestään kohentaa.

Työtä vailla oleville henkilöille ei valitettavasti kaikissa kunnissa ole aiemmin systemaattisesti organisoitu terveystalvueluita ja tämän vuoksi työttömien työkyvyn arviointi ja tukeminen on ollut sattumanvaraista. Työttömien terveystalvueluiden ja työkyvyn arviointi on usein haasteellisempaa kuin työssä käyvän henkilön, sillä työttömällä ei ole työtehtävää, johon hänen työkykyänsä voitaisiin suhteuttaa. (Terveystalvskyä 2021.)

Mielestäni yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon vuoksi ammattilaisten osaamista työkyvyn tuen tarpeiden tunnistamiseen tulisi kehittää. Työkykyohjelman yhtenä osa-alueena onkin luoda osatyökykyisten työttömien työkyvyn tuen monialainen palvelukokonaisuus, kehittää ammattilaisten osaamista ja lisätä työttömien osallisuutta. (THL n.d.e.)

Työkykyisempi Stadi -hankkeessa pureuduttiin työikäisten palveluiden ammattilaisten osaamisen vahvistamiseen työkyvyn tuen tarpeen tunnistamisessa. Hankkeessa kerättiin keinoja työkyvyn tuen tarpeen tunnistamiseksi eri palveluissa ja määriteltiin mittareita ja keinoja, joiden avulla tunnistaminen helpottuisi. Kuvan 4. taulukossa on tarkemmin käsitelty keinoja ja mittareita.

Kuka tunnistaa	Miten	Mittarit ja herätteet
Asiakas	Asiakas kokee tuen tarvetta	Kykyviisari
Asiakkaan läheinen	Asiakkaan läheinen kertoo	
Sosiaalihuollon työntekijä	- Kuntouttavan tai vammaisten henkilöiden työtoiminnan arviointi (sisältää työtoimintapaikan arvioinnin ja asiakkaan itsearvioinnin) - Palvelutarpeen arviointi - Suunnitelmat (esim. asiakassuunnitelma, aktivointisuunnitelma) - Asiakastapaamiset - keskustelut - Paljon keskeytyksiä, kuten kuntouttava työtoiminta - Pitkittänyt työttömyys - Asiakkaan havainnointi esim. työtoiminnassa	- Aikuisväestön hyvinvointimittari - Kykyviisari
Terveydenhuollon työntekijä	- Asiakastapaamiset - keskustelut - Sairauslomamat - Työttömän terveystarkastus - Toimintaterapeutin ja fysioterapeutin arviot - Työkykyarvio	- Kykyviisari - Työkykypistemäärä - Mittaristot (esim. lääkärin, hoitajan, toimintaterapeutin, fysioterapeutin)
Helsingin työllisyyspalvelut	- Asiakastapaamiset – keskustelut - Alkuhaastattelu ja työnhakukeskustelut – palvelutarpeen arviointi - Suunnitelmat (esim. työllistymissuunnitelma, monialainen suunnitelma) - Pitkittänyt työttömyys - Paljon palvelujen keskeytyksiä - Kuntouttavan työtoiminnan arvioinnit (työtoimintapaikan arviointi ja asiakkaan itsearviointi) - Työkokeilun palautteet (työnantajan ja asiakkaan palaute)	- Kykyviisari - Työelämämatka
Kela	- Sairauslomamat - Sosiaalietuuksien hakemisen yhteydessä	- Sairauslomien kesto - Kuntoutushaastattelun yhteydessä - Datalouhinnan hyödyntäminen

Kuva 4. Työkyvyn tuen tarpeen tunnistaminen työttömien palveluissa. (Työkykyisempi Stadi -hanke 2022.)

Työkykyisempi Stadi -hankkeen työkykykoordinaattoreilla oli käytössä asiakkaan työkyvyn itsearviointimenetelmä Kykyviisari. Kykyviisari on TTL:n suunnittelema työ- ja toimintakyvyn itsearviointimenetelmä, jonka avulla henkilö voi arvioida omaa tilannettaan, miettiä vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan. Näin ammattilaisen ja asiakkaan yhteistyöllä työkyvyn tuen tarpeiden tunnistaminen ja palveluiden suunnittelu helpottuu. (TTL n.d.c.)

4.3.3 Työkyvyn tuen verkosto

Monissa tutkimuksissa kuvataan työkyvyn tuen palveluiden monialaisen yhteistyön tärkeyttä. (Lappalainen 2017, Järvikoski ym. 2018, Saikku ym. 2017, Ervasti ym. 2022, Juvonen-Posti, Pirjo & ötterman Patrik 2020, Saikku 2018.)

Monialaisen työn puolestapuhujana toimii myös Raija Kerätär.

Väitöskirjatutkimuksessaan (2016, 86) hän tarkasteli toimintamallia, jossa monialaisen lähestymistavan avulla voitiin tunnistaa pitkäaikaistyöttömän terveys- ja kuntoutuspalveluiden tarvetta aiempaa paremmin. Toimintamallin avulla pystyttiin lisäämään hoitoa ja kuntoutuspalveluita sekä työttömille tarkoitettujen sosiaali- ja terveyspalveluiden osuvuutta ja saatavuutta. Moniammatillinen työote on avainasemassa työkyvyn tukemisessa, samoin tiivis yhteistyö ja joustavuus palveluiden välillä.

Kirsi Lappalainen (2017, 47–48) toteaa tutkimuksen johtopäätöksissä, että viranomaistoimijoiden osaamisen vahvistaminen työttömän työ- ja toimintakyvyn edistämiseen liittyvissä asioissa ovat keskiössä. Osaamisen vahvistaminen voidaan suunnitella järjestettäväksi esimerkiksi koulutuksen ja työnohjauksen kautta. Lisäksi hän ehdotti, että työkyvyn tuen organisaatiot voisivat hyödyntää yhteisiä tekijöitä tai yhdistää eri organisaation hallintoja (esimerkiksi kunta, Te-hallinto ja Kela; kuten monialaisessa yhteispalvelumallissa). Myös kolmannen sektorin toimijoiden osuus on tutkimuksen perusteella tärkeässä asemassa.

Työkykyohjelman yhtenä toimenpidekokonaisuutena on tuoda tulevaisuuden sote-keskukseen työkyvyn tuen näkökulmaa. Tavoitteena on sote-palveluiden ammattilaisten osaamisen vahvistaminen työttömien asiakkaiden työkyvyn tuen tarpeiden tunnistamisessa. Työkyvyn tuen kokonaisuus on suunniteltu tukemaan näitä tarpeita. Kokonaisuuden tavoitteena oli luoda monialainen työkyvyn tuen tiimi, joka auttaa monialaisen yhteistyön rakentamisessa sosiaali- ja terveyskeskuksen ja sidosryhmien tarjoamien palvelujen välillä. Verkostomainen työote oli palvelukokonaisuuden keskiössä. (THL 2020a.)

Työkykyisempi Stadi -hankkeessa suunniteltiin ja pilotoitiin toimintamalli, jossa työkyvyn tuen palvelut tekivät yhteistyötä Helsingin terveys- ja hyvinvointikeskuksessa (THK). Toimintamalli nimettiin Työkyvyn tuen verkostoksi. Helsingin THK:ssa oli ennen hankkeen aloitusta moniammatillisen toiminnan malli paljon palveluja tarvitsevien (PPT) asiakkaiden tilanteiden parantamiseksi. Toimintamalli toimii yhteistyökokouksena, johon THK:n ammattilaiset osallistuvat säännöllisesti viikoittain. Kokouksissa käydään läpi

voimavaralähtöisesti auttaa ammattilaista miettimään laajemmin tarjolla olevia palveluita. Työterveyshuollon ja työnantajien välinen yhteistyö tarjoaa työssä oleville henkilöille työkyvyn tuen palveluita. Työkyvyn tuen verkoston tavoitteena onkin vastata yhdenvertaisuuden nimissä työterveyshuollon ulkopuolella olevien työikäisten henkilöiden työkyvyn tuen palveluiden suunnittelusta.

(Työkykyisempi Stadi -hanke 2022.)

Yhteistyön lisääminen Helsingin THK:ssa työskentelevien ammattilaisten ja Helsingin työllisyyspalveluiden sekä Kelan kuntoutuspalveluiden välillä on tarkoituksenmukaista, jotta asiakkaat saisivat oikea-aikaisesti heille kohdennetusti suunniteltuja palveluita. Myös kaikkien sidosryhmien ammattilaisten osaamisen kehittäminen on tärkeä yhteistyön kannalta.

(Työkykyisempi Stadi -hanke 2022.)

Työkyvyn tuen verkosto on saavuttanut paljon kiitosta niin verkostossa työskentelevien ammattilaisten kuin myös TTL:n ja THL:n työryhmissä. Työterveyslaitos on maininnut työkyvyn tuen verkoston yhtenä hyvänä käytäntönä ja toimintamallina heidän järjestämässään Työkyvyn tuki – koulutuksessa. (TTL n.d.d.) Lisäksi Kuntatyö2030 – kehittämisohjelma on palkinnut Monialaisen työkyvyn tuen verkoston hyvänä kehittämistekona (Kuntatyö2030 2022).

4.4 Työkykykoordinaattori työkyvyn tuen palveluiden ammattilaisena

Työkykykoordinaattorin työnkuva on Helsingin kaupungin terveys- ja hyvinvointikeskuksessa täysin uusi. Työkykykoordinaattoreita on aiemmin työskennellyt muun muassa eläkevakuutusyhtiöissä sekä TE-palveluissa, mutta kuntien palveluksessa heitä on työskennellyt vähemmän. Työkykyohjelman eri hankkeiden aloitettua kehittämistoimintansa työkykykoordinaattoreiden palkkaaminen kuntasektorilla lisääntyi. Tutkimustietoa työkykykoordinaattoreiden työstä työttömien osatyökykyisten ja pitkäaikaistyöttömien auttamiseksi ei löytynyt, joten tarkastelen tässä luvussa työkykykoordinaattorin työtä löydetyn tutkimustiedon perusteella.

Jenni Ervasti ym. (2022, 19) keräsivät kirjallisuuskatsauksen työkyvyn tuen tukitoimista ja niiden vaikuttavuudesta ja työkykykoordinaattoritoimintaa tarkasteltiin katsauksessa melko laajasti. He nostivat esille työkykykoordinaattorin työtehtäviä. Työkykykoordinaattorin tehtävänä on muun muassa etsiä osatyökykyiselle työntekijälle soveltuvia työssä jatkamisen vaihtoehtoja eri palveluista. Hän myös arvioi ja seuraa työntekijän työhön paluuta sekä ottaa vastuun suunnitelmien toteutumisesta.

Riikka Hemmi-Lehtolan (2017, 70–72) mukaan työkykykoordinaattorien työn keskiössä on edellä mainittujen tehtävien lisäksi myös kehittämistyö, johon kuuluu esimerkiksi työkykyä ja työssä jaksamista tukevat prosessit sekä organisaation työhyvinvointi- ja työkykytoiminta. Hänen mukaansa verkostojen ja yhteistyön kehittäminen on tärkeää ja työkykykoordinaattorin työn kehittäminen vaatii yhteisiä foorumeita. Hemmi-Lehtola kuvaa työkykykoordinaattorin työnkuvaa pirstaleiseksi, jonka vuoksi tehtävänkuvan ja roolin selkeyttäminen on tärkeä työn kehittämisessä.

Kausto ym. (2021) selvittivät tutkimuksessaan, liittyikö työkykykoordinaattorin työn soveltaminen muutoksiin työntekijöiden sairauspoissaoloissa ja työkyvyttömyyseläkkeissä. Heidän tulosten perusteella työkykykoordinaattorin työ voi lisätä hetkellisesti työntekijöiden sairauspoissaoloja, mutta vähentää riskiä työkyvyttömyyseläkkeelle jäämisestä eli pysyvästä työmarkkinoilta syrjäytymisestä.

Myös kansainvälisessä kirjallisuuskatsauksessa (Dol ym. 2021) todettiin, että työkykykoordinaattoreiden tuoma apu asiakkaille nopeuttaa työelämään takaisin pääsyä, varsinkin kun he tapasivat kasvokkain työkykykoordinaattorin kanssa. Lisäksi oli vahvaa näyttöä siitä, että kasvokkain toteutetut työkykykoordinaattorin tapaamiset yhdistettiin asiakkaiden korkeampiin työkykypistemääriin. Myös työkykykoordinaattorin tapaamiset, joissa tunnistettiin työkyvyn esteitä ja edistäjiä, osoittivat lupaavia tuloksia.

4.4.1 Työkykyisempi Stadi -hankkeessa suunniteltu työkykykoordinaattorin tehtäväkuva

Asiakastyö aloitettiin työkykykoordinaattoreiden toimesta maaliskuussa 2021. Työnkuvaa lähdettiin suunnittelemaan käytännön asiakastyön ja kehittämistyön yhdistelmänä, jossa noin 60 % työajasta oli suunnattu asiakastyöhön ja 40 % suunnittelu- ja kehittämistyölle. (Työkykyisempi Stadi -hanke 2022.)

Työkykykoordinaattorien työtehtävänä on auttaa etsimään asiakkaalle eri keinoista ja palveluista hänelle soveltuvia työkyvyn tuen vaihtoehtoja. He toimivat työkyvyn tuen asiantuntijoina. Työkykykoordinaattorit työllään pyrkivät vahvistamaan asiakkaan motivaatiota ja omatoimisuutta. Lisäksi asiakkaan tilanteen siirtymävaiheissa työkykykoordinaattorit varmistavat, että asiakkaat saavat tarvittavat palvelut kohti työelämää. (Työkykyisempi Stadi -hanke 2022.)

Kun työkyvyn tuen palveluita on laajasti tarjolla, työkykykoordinaattorit toimivat niin sanottuina sillanrakentajina eri palveluiden välillä ja he käyttävät työssään verkostomaista työotetta. Työkykyisempi Stadi -hankkeen aikana työkykykoordinaattorit olivat niin sanottuja palveluiden yhteistyökumppaneita. Heillä ei olleet asiakkaan vastuuammattilaisia, (Helsingin terveys- ja hyvinvointikeskuspalveluissa puhutaan sote-yhteyshenkilöstä) vaan tulivat tukemaan palveluiden ammattilaisia asiakastilanteisiin tarvittavaksi ajaksi. Tähän työnkuvaan päädyttiin, jotta työkykykoordinaattorit olisivat mahdollisimman monen asiakkaan ja ammattilaisen tukena. (Työkykyisempi Stadi -hanke 2022.)

Yhteistyö käynnistyi hankkeen alussa Helsingin kaupungin terveys- ja hyvinvointikeskusten sekä työllisyyspalveluiden kanssa. Työkykyisempi Stadi -hankkeen aikana työkykykoordinaattorit osallistuivat laajasti Helsingin terveys- ja hyvinvointikeskusten sekä Helsingin Työllisyyspalveluiden yhteiseen kehittämistyöhön. Työkykykoordinaattorit sijoittuivat hallinnollisesti Helsingin kaupungin Työkykyselvitykseen ja olivat osa palvelun tiimiä. Yhteistyötä sidosryhmien kanssa valmisteltiin säännöllisissä verkostotapaamisissa. Työllisyyspalveluista kokouksiin osallistuivat palvelulinjojen päälliköt,

sosiaalityöntekijät sekä työkykykoordinaattori. (Työkykyisempi Stadi -hanke 2022.)

Yhteiskehittämisestä seurasi myös konkreettisia toimia. Esimerkiksi työkykykoordinaattorit olivat mukana Helsingin Työllisyyspalveluiden organisoimaan monialaiseen konsultaatiotapaamiseen, jossa käsiteltiin haastavia asiakastilanteita nimettömästi. Lisäksi työkykykoordinaattorit osallistuivat terveysasemien ja työllisyyspalveluiden välisen tiedonvaihdon yhteistyön kehittämiseen. Tämän yhteisen kehittämistoiminnan pohjalta syntyi esimerkiksi asiakkaalle terveysasemalle tuotava Saate terveysasemalle -lomake ja lääkäreille informaatiokirje työttömän lausunnontarpeista. (Työkykyisempi Stadi -hanke 2022.)

4.4.2 Työkykykoordinaattorin konsultointi

Työkykykoordinaattorit olivat koko hankkeen ajan sidosryhmien ja yhteistyötahojen tavoitettavissa konsultaatiotilanteissa sekä puhelimitse että sähköisesti. Tämä konsultaatiomalli suunniteltiin ammattilaisten tueksi asiakastyöhön. Työkykykoordinaattorit tulivat konsultaatiovastausten lisäksi myös tarvittaessa mukaan palveluiden asiakastapaamisiin, jos vastuuammattilainen ja asiakas tarvitsi tukea työkyvyn tuen tarpeen ja palveluiden selvittämisessä. Asiakkaiden oli myös mahdollista itse ottaa yhteyttä työkykykoordinaattoriin selvittämään tilannetta ja jatkopolkuja. (Työkykyisempi Stadi -hanke 2022.)

Tärkeäksi työmuodoksi nousivat verkostotapaamiset, joihin myös asiakas osallistui. Oli hyvän käytännön mukaista, että verkostotapaamiseen osallistuvat ammattilaiset tekivät kirjauksen tapaamisen sisällöstä käyttämäänsä tietojärjestelmään. Työkykykoordinaattorit käyttivät Apotti-potilastietojärjestelmän sosiaali- ja terveydenhuollon rekisteriä. Asiakas pystyivät itse seuraamaan omia tietojaan ja suunnitelmiaan Apotti-tietojärjestelmän Maisa-sovelluksen avulla.

Ammattilaisilla oli myös mahdollisuus konsultoida työkykykoordinaattoreita anonyymeissa asiakastapauksissa. Anonyymit konsultaatiot tilastoitiin erilliseen sähköiseen taulukkoon, jotta pystyttiin pitämään kirjaa ja raportoimaan konsultaatioiden kokonaismäärästä. (Työkykyisempi Stadi -hanke 2022.)

Keväällä 2021 aloitettiin myös Kelan ja työkykykoordinaattoreiden välistä yhteistyötä. Asiakastyö aloitettiin viikoittaisilla case-konsultaatiotapaamisilla Kelan ja työkykykoordinaattoreiden välillä. Varsinaisen asiakastyön aloittaminen kuitenkin vaati ensin juridista apua tietojenvaihdon mahdollistamiseksi sekä yhteisten työvälineiden suunnittelua organisaatioiden välille. (Työkykyisempi Stadi -hanke 2022.)

Kelan Y100-lomake otettiin käyttöön yhteistyön ja tiedon vaihdon toteutumiseksi. Tietoturvallinen ja tarkoituksenmukainen tiedon jakaminen ja yhteistyö auttoivat asiakkaan verkostoammattilaisia löytämään asiakkaalle sopivia ratkaisuja kohti työelämää. Yhteistyössä asiakastilanteisiin saatiin suunniteltua oikea-aikaisia ja kohdennettuja Kelan kuntoutuspalveluja. Myös tieto Kelan etuuksista kasvoi sekä ammattilaisilla että asiakkailla. (Työkykyisempi Stadi -hanke 2022.)

4.4.3 Työkykykoordinaattorityön vaikuttavuus

Työkykykoordinaattorityön vaikuttavuudesta on kerätty jonkin verran tutkimusaineistoa. Ervasti ym. (2022, 55) keräsivät kirjallisuuskatsaukseensa työkykykoordinaattoreiden työn vaikutuksista ja heidän mukaansa tulokset olivat osittain keskenään ristiriitaisia. Ristiriitaiset tulokset kertoivat heidän mukaansa tutkimusten, tutkittujen toimintamallien ja toimintaympäristöjen heterogeenisuudesta ja johtopäätöksiä ei sen vuoksi voida yleistää kontekstista toiseen. He päätyivät kuitenkin johtopäätökseen, että työkykykoordinaattorit tukevat asiakkaiden työkykyä ja työllistymistä erityisesti silloin, kun asiakkaalla on somaattisia sairauksia.

Työkykyisempi Stadi -hankkeessa työskentelevät työkykykoordinaattorit pitivät kirjaa konsultaatioista. Taulukossa oli merkitty työkykykoordinaattoreita

konsultoivat tahot palveluittain, konsultaatioiden aiheita sekä määriä. Kuvassa 6 on esitelty taulukon tuloksia.

Kuva 6 Työkykyisempi Stadi -hankkeen työkykykoordinaattoreiden konsultaatiot vuonna 2022.

Työkykykoordinaattorin työhön kuuluva ammattilaisten osaamisen vahvistaminen suunniteltiin toteutettavaksi Työkykyisempi Stadi- hankkeessa THK-ammattilaisten kouluttamisen avulla. Työkykykoordinaattorit suunnittelivat ja toteuttivat muun muassa kolme tunnin mittaista työkyvyn tuen tietoiskua yhdessä sidosryhmien ammattilaisten kanssa. (Työkykyisempi Stadi -hanke 2022.)

Tietoiskujen aiheina olivat työkyvyn tuen tarpeen tunnistaminen, yhteistyö Helsingin työllisyyspalveluiden sekä TE-toimistojen kanssa sekä kuntoutuksen keinot ja palvelut. Yhteistyökumppaneina suunnittelussa ja tietoiskuissa olivat mukana Kela, Helsingin työllisyyspalvelut sekä Helsingin kaupungin Sosiaalisen kuntoutuksen yksikkö ja Kuntouttavan työtoiminnan yksikkö. Tietoiskut järjestettiin Teams -sovelluksen välityksellä syksyn 2022 aikana ja koulutuskutsut oli lähetetty yli 1000 Helsingin THK:n ja Helsingin työllisyyspalveluiden ammattilaisille. (Työkykyisempi Stadi -hanke 2022.)

Jokaiseen tietoiskuun osallistui noin 140 henkilöä. Työkykyisempi Stadi – hankkeen työkykykoordinaattorit lähettivät osallistuneille Questback-kyselyn, jossa pyydettiin arviointia tietoiskujen sisällöistä. Kyselyiden tuloksista tuli ilmi, että kyselyyn osallistujista (N= 28) noin 79 % oli tyytyväisiä tai erittäin tyytyväisiä koulutuksiin ja niiden sisältöihin ja noin 73 % koulutukseen osallistuneista vastaajista oppivat uutta koulutusten aikana. Noin 82 % vastaajista haluaisi osallistua vastaavanlaisiin työkyvyn tukeen liittyviin koulutuksiin myös ensi vuonna. (Työkykyisempi Stadi -hanke 2022.)

5 Kehittäjäpaneeli kehittämisprojektin kehittämismenetelmänä

Kehittämisprojektissa menetelmänä käytettiin yhteiskehittämistä kehittäjäpaneelin avulla. Yhteiskehittäminen on menetelmä, jonka avulla osallistetaan palveluiden käyttäjät kehittämään palveluiden toimintaa. Yhteiskehittämistä käytetään paljon muun muassa sosiaalisen kuntoutuksen menetelmänä asiakkaiden osallistamiseksi kehittämistoimintaan, (Kauppila & Hietala 2018) mutta mielestäni se toimii myös hyvin ryhmässä, jossa on mukana sekä asiakkaita että ammattilaisia.

Kehittäjäpaneeli on erikseen järjestetty keskustelutilaisuus, jossa keskusteluun kutsutut henkilöt tuovat esiin omia näkemyksiään aiheeseen liittyen kysymysten pohjalta. Kehittäjäpaneelilta toivottiin tietoa työnkuva selkeydestä ja kehittämisideoita tai muuta lisättävää mainintaa tai muutosta esitettyyn työnkuvaan. (Salonen, Eloranta, Hautala & Kinos 2017.)

Tässä kehittäjäpaneelissa yhteiskehittämiseen osallistui Työkykyisempi Stadi -hankkeen projektiryhmä, johon kuului hanketyöntekijöiden lisäksi Helsingin kaupungin terveys- ja hyvinvointikeskuspalveluiden sekä Helsingin Työllisyyspalveluiden palvelukokonaisuuksien esihenkilöitä ja ammattilaisia sekä kokemusasiantuntija. Palvelukokonaisuudet, jotka olivat mukana projektiryhmässä ovat sosiaalisen kuntoutus, kuntouttava työtoiminta, vammaistyö, tuetun työllistymisen palvelu, Helsingin työllisyyspalveluiden työhön kuntouttavat palvelut sekä Tulevaisuuden sote-keskus -hanke.

Työkykyisempi Stadi -hankkeen projektikoordinaattorin kanssa kutsuttiin sähköpostitse kehittäjäpaneelin koolle Teams- sovelluksessa tapahtuvaan etätapaamiseen hankkeen projektiryhmän kokoukseen lokakuussa 2022. Kehittäjäpaneeliin kutsuttiin 25 henkilöä, joista kehittäjäpaneeliin osallistui yhteensä 10 projektiryhmän jäsentä.

Kehittäjäpaneelin osallistujille laadittiin erillinen saatekirje, jossa kerrottiin kehittämisprojektista ja kehittämispaneeliin osallistumisesta; osallistuminen oli

vapaaehtoista ja kehittäjäpaneelissa kerättyä aineistoa käytetään kehittämiprojektin raporttia. (Liite 4). Saatekirje lähetettiin projektiryhmälle sähköpostilla kehittäjäpaneelin kutsun yhteydessä.

Kirjallisuuskatsauksen ja muun käytettävissä olevan materiaalin pohjalta suunniteltiin esitys tehtäväkuvasta. Esityksessä tuotiin esille tutkimustiedon ja muun materiaalin pohjalta työkykykoordinaattoritoiminnan hyötyjä ja toiminnan peruseriaatteita. Esittelyssä käytettiin tukena kehittäjäpaneelia varten suunniteltua Powerpoint -diasarjaa. (Liite 3.)

Kehittäjäpaneelissa esiteltiin ehdotus työkykykoordinaattorin työnkuvasta ja kerättiin palautetta ja kehittämis ehdotuksia työnkuvan kehittämiseksi. Kuvassa 7. on nähtävillä kehittäjäpaneelille esitetty työkykykoordinaattorin työtehtävät ja kuvassa 8. esitettiin ehdotus työkykykoordinaattoritoiminnasta jatkossa vuonna 2023.

Kuva 7. Työkykykoordinaattorin työtehtävät

Kuva 8. Työkykykoordinaattorityö Helsingin kaupungin THK:ssa vuonna 2023.

Kehittäjäpaneelissa kysyttiin projektiryhmän mielipiteitä siitä, mitä ajatuksia työnkuva herättää, kun he miettivät työnkuvaa asiakkaiden ja palvelun käyttäjien kannalta, sidosryhmien palveluiden ja henkilöstön kannalta sekä Helsingin kaupungin ja yhteiskunnan kannalta. Lisäksi kehittäjäpaneelia pyydettiin miettimään, mikä työnkuvassa on positiivista ja onko työnkuvassa tällä hetkellä jotain tarkennettavaa, kehitettävää tai muuta huomioon otettavaa. Kuvassa 9. kuvattu tarkemmat kehittäjäpaneelille esitetyt kysymykset.

Kuva 9. Kehittäjäpaneelin kysymykset.

Kehittäjäpaneelin tuottama keskustelu ja ajatukset kirjoitettiin muistiinpanoina anonyymisti Word-tiedostolle, jonka jälkeen muistiinpanot analysoitiin aiheryhmittäin. Muistiinpanojen avulla kirjoitettiin kehittäjäpaneelin tulokset, joita käsitellään tarkemmin luvussa 6.

Kehittämiprojektin toteutusvaihe päättyi marraskuussa 2022, kun kehittämisprojektin tulokset esiteltiin Työkykyyselvityksen tiimille, johon Työkykyisempi Stadi -hankkeen työkyvyn tuen osio sijoittui. Tämä esittely toimi myös kehittämisprojektin väliarviointina. Loppuraporttia viimeisteltiin joulukuusta 2022 tammikuuhun 2023. Kuvassa 10. havainnollistetaan vielä kehittämisprojektin aikataulu ja eteneminen.

Kuva 10. Kehittämisprojektin aikataulu.

6 Kehittämiprojektin tulokset ja tuotos

6.1 Kehittäjäpaneelin tulokset

Kehittäjäpaneeli arvioi esitetyn työkykykoordinaattorin työnkuvan ja palvelunkuvauksen olevan asianmukainen. Kehittäjäpaneelin jäsenet kokivat kerätyn tutkimustiedon tukevan Työkykyisempi Stadi -hankkeessa kehitettyjä toimintamalleja. Heidän mukaansa kehitetty toimintamalli tuki tämän hetken työkyvyn tuen kokonaisuutta Helsingissä eivätkä he nähneet tarvetta tuoda lisäehdotuksia tai kehittämiskohteita toimintaan.

Kehittäjäpaneeli nosti esille huolen asiakkaiden putoaminen peruspalveluiden välille. Peruspalveluilla he tarkoittivat esimerkiksi eri THK-palveluita tai työllistymisen palveluita. Kun tutkimukset osoittavat työttömien käyttävän vähemmän peruspalveluita, joita oikeasti tarvitsevat, kehittäjäpaneelin mukaan työkykykoordinaattori on juuri oikea taho palveluiden koordinoimiseksi ja asiakkaiden tilanteiden ratkaisemiseksi tai eteenpäin viemiseksi.

Heidän mukaansa työkykykoordinaattori onkin tässä tapauksessa niin sanottu kopinottaja, joka ottaa asiakkaan tilanteen haltuunsa ja lähtee ratkaisemaan yhdessä peruspalveluiden ammattilaisten kanssa tilannetta.

Työkykykoordinaattorilla on asiakkaan tilanteesta hahmottunut laaja kokonaiskuva, joka hyödyttää palveluihin ohjautumisessa oikea-aikaisesti. Työkykykoordinaattori nähdäänkin asiakkaan näkökulmasta yhdyshenkilönä, joka voi auttaa asiakasta pääsemään yli haastavista nivelkohdista.

Työkykykoordinaattoreilla on kehittäjäpaneelin mielestä tärkeä rooli peruspalveluiden ammattilaisten osaamisen vahvistamisessa työkyvyn tuen tarpeiden tunnistamisessa sekä palveluiden yhteistyön rakentamisessa. Yhteistyön parantaminen, palveluiden kehittäminen sekä ammattilaisten osaamisen vahvistaminen vaativat aikaa, jota peruspalveluissa, varsinkin sosiaali- ja terveysalalla on osaajapulan vuoksi valitettavan vähän.

Työkykykoordinaattorit tuovat työllään peruspalveluille tarvittavaa työkyvyn tuen asiantuntijuutta ja koulutusta, kun työssäkäyvillä samanlaisista palveluista vastaa työterveyshuolto. On kuitenkin hyvä, että työkykykoordinaattorit vastaavat peruspalveluiden ammattilaisten konsultaatioihin, vaikka asiakkaat olisivatkin työssäkäyviä, mutta eivät käytä työterveyshuollon palveluita vaan asioivat terveys- ja hyvinvointikeskuksissa. Usein tällaisia asiakkaita ovat sellaiset työssäkäyvät henkilöt, joilla on käytössä lakisääteiset työterveyshuollon palvelut, mutta jotka esimerkiksi perussairauksien vuoksi käyttävät terveydenhuollon palveluita.

Lakisääteisillä työterveydenhuollon palveluilla kehittäjäpaneeli viittasi työterveyshuoltolain 2:4:n, joka velvoittaa työnantajaa tarjoamaan työntekijälle työterveyshuollon palveluita työstä tai työolosuhteista johtuvien terveysvaarojen ja -haittojen ehkäisemiseksi ja torjumiseksi. Työnantaja on myös lain mukaan vastuussa työn turvallisuudesta työkyvyn suojelemiseksi ja edistämiseksi.

Kehittäjäpaneeli koki, että on hienoa saada työkyvyn tuen palveluiden ammattilainen työpariksi, jonka kanssa pohtia ja lähteä availemaan solmuja. Yhteistyöllä ja yhdessä pohtimalla pystytään suunnittelemaan palveluita laajemmin. Myös perusterveydenhuoltoon työkykyasioiden vieminen on nähty tarpeelliseksi, sillä esimerkiksi terveysasemilla työkyvyn tukemiseen liittyvien palveluiden esimerkiksi Kelan ammatillisen kuntoutuksen tai Te-palveluiden tuntemus on vajavaista ja sattumanvaraista.

Yhteiskunnan tasolla kehittäjäpaneeli arvioi, että työkykykoordinaattorin työstä syntyy säästöjä pitkällä aikavälillä, kun sekä yhteiskunnan työikäisten että yksilöiden terveys ja hyvinvointi lisääntyvät, kuntoutuksen avulla työelämäosallisuus paranee ja ihmiset päätyvät yhä harvemmin ennenaikaisesti eläkkeelle. Työkykykoordinaattorit ovat kehittäjäpaneelin mukaan avainasemassa yhteiskunnan ajatusmallin muutoksessa, jossa siirrytään työkyvyttömyyden tarkastelusta jäljellä olevan työkyvyn tarkasteluun.

6.2 Kehittämiprojektin tuotos

Kehittämiprojektin tuotoksena on tarkennettu työkykykoordinaattorien työnkuva, jota työkykykoordinaattorit voivat jatkossa toteuttaa Helsingin kaupungin terveys- ja hyvinvointikeskuksissa. Kehittäjäpaneelin antamien näkemysten perusteella työnkuvaa ei ollut tarpeen enää muokata vaan kehittäjäpaneelin vastaukset toivat vahvistuksen työnkuvan olevan nykyisellään valmis tämän hetken tilanteeseen Helsingin terveys- ja hyvinvointikeskuspalveluissa. Kehittäjäpaneelin tulokset vahvistivat myös työkykykoordinaattorien työnkuvan tärkeyden osana työttömien palveluiden kokonaisuutta.

Lisäksi kehittämiprojektin tuotoksena on muotoiltu työkykykoordinaattorien tarjoaman palvelun lyhyt kuvaus sekä ulkoiselle Helsingin kaupungin nettisivustolle että organisaation omille henkilöstön intrasivuille. Tekstit muokattiin lukijaystävälliseksi siten, että kohderyhmä saa tarvittavat tiedot palvelusta.

Helsingin kaupungin intrasivujen teksti 25.2.2023:

Työkykykoordinaattori Työkykyselvityksessä

Työkykykoordinaattorien palvelu on tarkoitettu työikäisille osatyökykyisille tai työkyvyn tuen tarpeessa oleville työttömille asiakkaille. Tärkeintä on, että asiakkaan pitkän tähtäimen tavoitteena on työllistyä joko osa- tai kokoaikaisesti. Ennen työelämään pyrkimistä asiakkaalla voi olla tarve muun muassa kuntoutuspalveluille. Työkykykoordinaattorityön näkökulmana on asiakkaan työ- ja toimintakyvyn tukeminen ja vahvistaminen - keskitytään asiakkaan olemassa olevaan työ- ja toimintakykyyn, ei niinkään työkyvyttömyyteen.

Palvelun tarkoituksena on auttaa asiakasta ja hänen vastuutyöntekijäänsä suunnittelemaan ja koordinoimaan työkyvyn tuen palvelupolkuja. Työkykykoordinaattori voi esimerkiksi osallistua monialaisiin yhteistapaamisiin. Työkykykoordinaattori on mukana asiakastilanteissa tarvittavan ajan, ja vastuutyöntekijyys säilyy peruspalveluissa.

Palvelu toimii matalan kynnyksen konsultaationa ilman lähetettä. Ensisijaisesti työkykykoordinaattoreita voi konsultoida yhteissähköpostin ja Apotin ryhmätyökorin avulla.

Työkyvyn tuen asioissa yleensä tarvitaan monialaista yhteistyötä. Keskeisiä yhteistyökumppaneita ovat muun muassa Helsingin terveys- ja hyvinvointikeskuspalvelut, Helsingin työllisyyspalvelut, TE-toimisto ja Kela.

Miten työkykykoordinaattorin tavoittaa?

Työkykykoordinaattoreiden nimet, puhelinnumerot, Apotti- ryhmätyökori sekä yhteissähköpostiosoite

Helsingin kaupungin ulkoisen internetsivuston teksti:

Työkykykoordinaattori Työkykyselvityksessä.

Työkykykoordinaattorien palvelu on tarkoitettu työikäisille osatyökykyisille tai työkyvyn tuen tarpeessa oleville työttömille asiakkaille. Tärkeintä on, että asiakkaan pitkän tähtäimen tavoitteena on työllistyä joko osa- tai kokoaikaisesti. Ennen työelämään pyrkimistä asiakkaalla voi olla tarve muun muassa kuntoutuspalveluille. Työkykykoordinaattorityön näkökulmana on asiakkaan työ- ja toimintakyvyn tukeminen ja vahvistaminen.

Palvelun tarkoituksena on auttaa asiakasta ja hänen vastuutyöntekijäänsä suunnittelemaan ja koordinoimaan työkyvyn tuen palvelupolkuja. Työkykykoordinaattori voi esimerkiksi osallistua monialaisiin yhteistapaamisiin. Työkykykoordinaattori on mukana asiakastilanteissa tarvittavan ajan, ja vastuutyöntekijä säilyy peruspalveluissa.

Palvelu toimii matalan kynnyksen konsultaationa ilman lähetettä. Yhteydenotot toivotaan ensisijaisesti asiakkaiden vastuutyöntekijältä, mutta asiakkaat voivat ottaa yhteyttä myös suoraan työkykykoordinaattoriin. Vastuutyöntekijä voi olla esimerkiksi Helsingin sosiaali- ja terveystieteiden palveluissa, Helsingin työllisyyspalveluissa tai TE-toimistossa. Asiakkuus säilyy vastuutyöntekijällä, vaikka työkykykoordinaattorin tukea tarvittaisiin.

Työkyvyn tuen asioissa tarvitaan yleensä monialaista yhteistyötä. Keskeisiä yhteistyökumppaneita ovat muun muassa Helsingin terveys- ja hyvinvointikeskuspalvelut, Helsingin työllisyyspalvelut, TE-toimisto ja Kela.

Miten työkykykoordinaattorin tavoittaa?

Työkykykoordinaattoreiden nimet, puhelinnumerot sekä yhteissähköpostiosoite.

7 Pohdintaa ja johtopäätökset

Työkykykoordinaattori on Helsingin kaupungin terveys- ja hyvinvointikeskuksessa uusi ammattinimike. Aikaisemmin työkykykoordinaattoreita oli toiminut Helsingissä TE-toimistoissa ja työllisyyspalveluissa ja heidän työnkuvansa eroaa kehittämisprojektissa esitetystä työnkuvasta. Kehittämisprojektin aikana on tullut selkeästi ilmi, että Työkykyisempi Stadi -hankkeessa kehitetty työnkuva ja sen pohjalta tehty kehitystyö tässä kehittämisprojektissa on merkityksellinen Helsingin kaupungin työikäisten peruspalveluissa, joissa tavataan työikäisiä ihmisiä ja tarvitaan työkyvyn tuen osaamista.

Työkykykoordinaattori on työkyvyn tuen palveluiden asiantuntija, joka tukee työikäisten palveluiden ammattilaisia. Työkykykoordinaattorin työssä korostuu palveluiden välinen yhteistyö ja yhteisten toimintatapojen kehittäminen. Hän vahvistaa ammattilaisten osaamista, jotta peruspalveluissa pystytään auttamaan asiakkaita laadukkaasti työkyvyn tukemisessa, työllistymisessä ja työssä pysymisessä. Työkykykoordinaattorin tehtävänä on myös vahvistaa osatyökykyisen asiakkaan motivaatiota ja omatoimisuutta ja tarjota apua eri tilanteissa. Hän varmistaa, että alentunut työkyky ei aiheuta asiakkaalle syrjäytyneisyyttä ja työelämän ulkopuolelle jäämistä. (Ervasti ym. 2022)

Työkykykoordinaattorin työskentelytapa on erilainen, kun verrataan muihin Helsingin THK:ssa oleviin työikäisten palveluihin. Usein sosiaali- ja terveystyöpalveluissa sekä työllisyyspalveluissa asiakkailla on omat vastuuammattilaiset, jotka tuntevat asiakkaan ja suunnittelevat asiakkaan kanssa yhdessä keinoja heidän palveluissaan. Jos asiakkaalla on tarvetta monialaisiin palveluihin, palveluiden koordinoitua varten voidaan tarvita laajempaa palveluiden tuntemusta.

Palveluiden koordinoinnin puute ja palvelujen tuntemattomuus saattavat aiheuttaa asiakkaan pomputtelua eri palveluiden välillä ja vastuu palveluihin hakeutumisessa on usein asiakkaalla itsellään. Tällainen toimintatapa saattaa

aiheuttaa pahimmassa tapauksessa asiakkaiden katoamisen palveluista ja heidän ongelmien kasaantumista.

Kehittäjäpaneeli nostikin esille huolen palveluiden jatkuvuudesta. Sote- ja työllisyyspalveluissa ei tällä hetkellä ole tarpeeksi aikaa itse organisoida palveluiden koordinoimista, vaan he tarvitsevat apua ja tukea, sillanrakentajaa palveluiden välille. Ammattilaiset vaihtuvat palveluissa joskus hyvinkin usein, jonka vuoksi tiedon tarve ja osaamisen vahvistamisen tarve on jatkuvaa.

Työkykykoordinaattorin konsultointi työkyvyn tuen palveluiden koordinoimiseksi ja yhteistapaamisten järjestämiseksi asiakkaan tarvitsevien palveluiden välillä on keino vähentää palveluiden koordinoimista aiheutuvaa kuormitusta asiakkaalta sekä hänen vastuammattilaiseltaan. Työkykykoordinaattoreiden heille tarjoama tuki oikea-aikaisten palveluiden suunnittelussa asiakkaan tilanteen edistämiseksi on myös tärkeää palveluiden välisen yhteistyön kannalta. Esimerkiksi yhteistapaamiset kehittävät yhteistyötä eri palveluiden välillä sekä osallistavat asiakasta hänen tarvitsemiensa palveluiden suunnittelussa. Kun palvelut tekevät yhteistyötä, yhteisen suunnitelman laatiminen on myös helpompaa. Näin asiakkaan työkyvyn tukeminen on organisoitua ja suunnitelmallista.

Kehittämishankkeen kehittäjäpaneeli osaltaan vahvasti ymmärrystä siitä, miten tärkeä osa työkykykoordinaattoreiden tekemä työ ja heidän työnkuvansa on osana Helsingin kaupungin työikäisten palveluita ja työttömien työkyvyn vahvistamista. Työikäisten palveluiden kehittämiseksi työkykykoordinaattorit ovat tärkeä sidos palveluiden välillä.

Helsingin kaupungin ja myös muiden tärkeiden sidosryhmien palveluiden yhteistyön kehittäminen on sekä alueellisesti että myös kansallisesti merkittävää, sillä työikäisten työkyvyn tukeminen auttaa myös työllistymisen tukemisessa. Työllistymisen tukeminen on taas sidoksissa suoraan työllistymisasteeseen ja kansalliseen bruttokansantuotteeseen.

Työkykyohjelman nostama ajattelutavan muutos on yksi keskeisimmistä työkykykoordinaattorin työn ajatuksista: jokainen työelämäänsä haluava on

työkykyinen, jos työ suunnitellaan hänen tarpeidensa mukaan ja annetaan työn tekoon riittävästi tukea. Työikäisten palveluissa tulee keskittyä työkyvyttömyyden tarkastelun sijaan jäljellä olevan työkyvyn tukemiseen sekä työttömien osaamisen ja työpotentiaalin näkyväksi tekemiseen. (THL n.d.f)

Kuten Ervasti ym. (2022) kirjallisuuskatsauksessaan toivoivat, mielestäni myös työkykykoordinaattoreiden työtä tulisi tutkia vielä tarkemmin erilaisista näkökulmista. Esimerkiksi mielestäni oleellisena seuraavana tutkimuskohteena voisi olla heidän nostama tutkimusidea siitä, mikä merkitys työn luonteen ja asiakkaan työkyvyttömyyden syillä on työkykykoordinaattorien toiminnan vaikuttavuuden kannalta.

8 Kehittämiprojektin arviointi ja jatkokehittämisehdotukset

Kehittämiprojektin menetelmät kirjallisuuskatsaus sekä kehittäjäpaneeli olivat keskenään erilaisia ja se vaikutti myös arviointiin. Kirjallisuuskatsauksessa huomattiin nopeasti, että aiheeseen liittyvää kirjallisuutta ja tutkimustietoa oli laajasti. Ison materiaalmäärän vuoksi taustatietojen keräämiseen sekä oleellisen tiedon tiivistämiseen meni paljon aikaa. Työkyvystä ja työkyvyn tukemisesta löytyvät tutkimusartikkelit olivat hyvin täsmällisiä ja niiden koettiin tuovan todella paljon tärkeää informaatiota kehittämiprojektiin.

Kehittämiprojektissa käytettiin paljon myös kansallisten organisaatioiden tuottamaa tietoa. Kirjallisuuskatsauksen tekovaiheessa tultiin siihen lopputulokseen, että tällaiset kansallisten organisaatioiden internetsivuilla kerrottu tieto on tutkimustietoon perustuvaa ja tuovat hyviä näkökulmia kehittämiprojektiin. Käytössä oli tutkimusartikkeleiden lisäksi esimerkiksi osatyökykyisten hankkeessa tuotettua materiaalia ja asiantuntijoiden kirjoittamia artikkeleita, jotka tuottivat relevanttia näkökulmaa tutkimusartikkeleiden tuottaman tiedon lisäksi.

Yllättävää oli, että myös muutamia kansainvälisiä tutkimuksia työkykykoordinaattoreiden työstä oli saatavilla. Kansainvälisesti tietoa työkykykoordinaattorityöstä työttömille osatyökykyisille henkilöille ei löytynyt. Työssä käyville osatyökykyisille tarkoitetusta työkykykoordinaattorin työstä löytyi tutkimusaineistoa kansainvälisesti ja heistä puhuttiin niin sanottuina työhön paluun koordinaattoreina.

Oli hienoa huomata, että Työkykyisempi Stadi -hankkeen kehittämistyö työkykykoordinaattoritoiminnasta vastaa tutkittuun tietoon työkyvyn tuen palveluiden yhteistyön kehittämisestä, työttömien palveluiden oikea-aikaisuuden tarpeesta sekä ammattilaisten osaamisen vahvistamisesta. Kirjallisuuskatsaus siis tuki loistavasti hankkeessa suunniteltuja materiaaleja, joita voitiin käyttää hyödyksi kehittämiprojektin aikana.

Työttömiä osatyökykyisiä ja pitkäaikaistyöttömiä tukevaa työkykykoordinaattoreiden työtä ei ole vielä tutkittu laajemmin. Työkykyohjelman THL:n ja TTL:n teettämien tutkimusten avulla saadaan tutkimustietoa tulevaisuudessa myös työkykykoordinaattoreiden osalta. Työkykyohjelmaan liittyvien tutkimusten tulokset julkaistaan keväällä 2023

Kehittämiprojektin tavoitteiden saavuttamiseksi kehittäjäpaneelin osuus oli suuri. Vaikka kehittäjäpaneeliin eivät kaikki projektiryhmään kuuluvat päässeet osallistumaan, paikalla noin puolet projektiryhmään kuuluvista henkilöistä. Kehittäjäpaneelin tuottamalla keskustelulla ja materiaalilla saatiin varmistus kehittämiprojektin tärkeydestä ja myös työkykykoordinaattorien työnkuvan selkeytymisestä. Kehittäjäpaneeli lisäsi myös kehittämiprojektiin luotettavuutta ja painoarvoa työkykykoordinaattoritoimintaan kehittämiprojektin jälkeen. Kehittämiprojekti tuo hyvin esille työkykykoordinaattoreiden työn moninaisuuden ja tärkeyden työttömien työikäisten palveluiden kokonaisuudessa myös jatkossa.

Kehittämiprojektia arvioitiin koko prosessin ajan muun muassa refleктоimalla kehittämistyötä kehittämiprojektissa tukevan projektio rganisaation esihenkilön sekä hankkeen muiden työntekijöiden kanssa. Kehittäjäpaneeli sekä Työkykyselvitys -tiimin väliarviointi olivat merkittäviä kehittämiprojektin kannalta. Reflektoidessa kävimme läpi kokonaisvaltaisesti kehittämiprojektin toteutumista, kokemuksia, havaintoja ja suullista palautetta koko projektin ajan. (Seppänen-Järvelä 2004.)

8.1 Kehittämiprojektin SWOT-analyysi

SWOT-analyysi on nelikenttämenetelmä, jota käytetään strategian laatimisessa, sekä oppimisen tai ongelmien tunnistamisessa, arvioinnissa ja kehittämisessä. Taulukon avulla voidaan arvioida esimerkiksi tässä tapauksessa kehittämiprojektin vahvuuksia, heikkouksia, uhkia sekä mahdollisuuksia. SWOT on lyhenne englanninkielisistä sanoista:

- S strength (vahvuus)

- W weakness (heikkous)
- O opportunity (mahdollisuus)
- T threat (uhka)

SWOTin osa-alueista vahvuudet ja heikkoudet ovat kehittämisprojektin sisäisiä asioita, mahdollisuudet ja uhat kehittämisprojektin ulkopuolisiin asioihin liittyviä teemoja. Sisäiset asiat ovat lähtökohtaisesti tässä ja nyt käsillä olevia asioita ja ulkoiset asiat tulevaisuudessa eteen tulevia haasteita. SWOT-analyysin tarkoitus on tuottaa analyysi ja analyysin jälkeen valintoja ja toimintasuunnitelmia. (Vuorinen 2013). Kuvassa 7. on avannut kehittämisprojektin SWOT-analyysia tarkemmin.

Kehittämisprojektin vahvuuksiin kuuluu ennen kaikkea projektiorganisaatiosta ja hankkeesta saatu tuki. Tuen avulla kehittämisprojektin eteneminen oli tasaista ja reflektointi hankkeen työryhmän sekä muiden sidosryhmien kanssa kehittämisprojektiin kuuluvista aiheista ja kokonaisuudesta oli tärkeää. Kehittämisprojektin aihe on käytännönläheinen ja kehittämistyö on konkreettinen työkuvan laadinta. Myös aikataulutukset kuului kehittämisprojektin vahvuuksiin, sillä se eteni järjestelmällisesti koko prosessin ajan.

Kehittämisprojektin vahvuudeksi koettiin tutkitun tiedon määrä työkyvyn tukemisesta, työkyvystä ja työkykykoordinaattorin työstä. Tieto oli myös helposti saatavilla. Kun materiaalia on riittävästi, kirjallisuuskatsauksen tekeminen oli vaivatonta. Materiaalin paljous tietysti aiheutti myös kehittämisprojektiin heikkouksia. Kehittämisprojektin aikana tehtyä taustatyötä oli todella paljon ja kokonaisuuksien hahmottamiseen meni paljon aikaa. Usein tuli myös tarpeelliseksi arvioida, että jäikö jokin oleellinen ja tärkeä teema huomioimatta.

Kuva 11. Kehittämiprojektin SWOT-analyysi.

Mahdollisuuksia kehittämisprojektilla oli paljon. Kehittämisprojektin avulla Helsingin kaupungin THK-palvelut saavat uuden toimivan toimintamallin, joka tukee työikäisten osatyökykyisten ja pitkäaikaistyöttömien palveluiden saatavuutta oikea-aikaisesti. Työnkuva saa tukea, mutta tarjoaa myös tukea monialaisesti eri sidosryhmien palveluille ja yhteistyön avulla on mahdollisuus saavuttaa työttömille parempia ja tehokkaampia palveluita tulevaisuudessa.

Kehittämisprojektin uhkana oli se, että toimintamalli ei juurru tulevaisuuden THK:n rakenteisiin. Kehittämistyö vaatii projektin jälkeenkin organisaation johdon sekä sidosryhmien sitoutumista yhteistyöhön, jotta palvelua pystytään juurruttamaan ja kehittämään myös kehittämisprojektin jälkeenkin. Jos sitoutumista ei tapahdu, uhkana on, että kehittämis työ ja palvelun toiminta loppuu kehittämisprojektin päätyttyä.

Helsingin kaupungilla on tahtotila kehittää työikäisten ja työttömien palveluja laaja-alaisesti ja työkykykoordinaattoreiden työnkuvan kehittäminen jatkuu myös

vuoden 2023 aikana peruspalveluissa. Seuraavan vuoden aikana juurrutetaan työkykykoordinaattoritoimintaa osaksi Helsingin terveys- ja hyvinvointikeskuspalveluja ja samalla arvioidaan palvelun vaikuttavuutta.

8.2 Kehittämiprojektin eettisyys ja luotettavuus

Kehittämiprojektissa ei tehty erillistä tutkimusta, vaan keskityn kirjallisuuskatsauksen, Työkykyisempi Stadi -hankkeen materiaalien sekä yhteiskehittämisen menetelmän avulla kehittämään ja tarkentamaan työkykykoordinaattorin työnkuvaa. Vaikka kehittämiprojektin tekijä työskenteli hankkeessa työkykykoordinaattorin ominaisuudessa, opiskelijan asemassa hänen tuli hakea tutkimuslupa Helsingin kaupungilta hyvän tieteellisen käytännön edellyttämällä tavalla. (TENK 2012.)

Ennen kehittämiprojektin aloitusta Helsingin kaupungin Nuorten palveluiden ja aikuissosiaalityön johtajalta tuli saada tutkimuslupa. Luvan hakemisessa Helsingin kaupungilla on tarkka ohjeistus, joita tuli noudattaa, jotta lupa voidaan myöntää. Organisaatioluvan saamiseksi kehittämiprojektin suunnitelman lisäksi vastattiin arvioijan lisäkysymyksiin. (Helsingin kaupunki n.d.d.)

Kehittämiprojektin luotettavuutta voidaan arvioida hyvin kerätyn kirjallisuuskatsauksen perusteella. (Tampereen yliopisto n.d.b.) Myös yhteiskehittäminen kehittäjäpaneelin avulla lisää kehittämiprojektin luotettavuutta. Kehittäjäpaneelia varten tehtiin osallistujille tiedote, jossa kerrottiin osallistumisen olevan vapaaehtoista ja että paneelissa käytyä keskustelua ja kerättyä materiaalia käytetään kehittämiprojektissa hyödyksi. Kun kehittämispaneeliin osallistui monialaisesti ammattilaisia ja esihenkilöitä sekä kokemusasiantuntija, on valmiin tuotoksen esittäminen työnkuvan vakinaistamisesta ja juurruttamisesta päättävälle taholle vaikuttavampaa.

Työkyky ja työkyvyn tukeminen ovat ajankohtainen ja yhteiskunnallisesti merkittävä aihe. Esimerkiksi työ- ja elinkeinoministeriö arvioi, että Suomessa työelämän ulkopuolella olevista osatyökykyisistä ihmisistä 65 000 haluaisi työskennellä ja kokee olevansa työkykyisiä. (TEM 2022.) Kehittämiprojektissa

työkykykoordinaattorin työnkuvan tarkennus ja sen myötä ehdotus heidän palvelunsa juurruttamiseksi Helsingissä osatyökykyisten ja pitkäaikaistyöttömien työllistymisen tueksi sekä palveluiden parantamiseksi oli tärkeää.

Helsingin kaupungille kehittämisprojekti oli myös merkityksellinen, sillä työkykykoordinaattorit toimivat työikäisten palveluiden ammattilaisten välisenä sillanrakentajina ja työkyvyn tuen osaamisen vahvistajina. Yhteistyö työikäisten palveluiden välillä siis syventyy työkykykoordinaattoritoiminnan avulla.

Kehittämisprojektin tuotoksien, työkykykoordinaattorin työnkuvan ja siitä kertovan esitteen avulla työkykykoordinaattorityön esittely sidosryhmille on helpompaa ja kun palvelua käytetään, asiakkaat pääsevät kohdennettujen palveluiden piiriin helpommin. Pitkällä tähtäimellä tämä palvelu auttaa laskemaan osatyökykyisten – ja pitkäaikaistyöttömien määrää Helsingissä.

Kun kehittämisprojektissa suunniteltu työkykykoordinaattorin työnkuva nähdään toimivaksi kokonaisuudeksi tukemaan työikäisten peruspalveluita sekä asiakkaita, se tulee myös yhteiskunnallisesti merkitykselliseksi. Muut hyvinvointialueet voivat lähteä suunnittelemaan alueilleen samanlaista toimintamallia, joka sopisi heidän toimintaansa ja palveluidensa kehittämiseen. Jos osatyökykyisten pitkäaikaistyöttömien työkykykoordinaattoreiden työ sosiaali-, terveys- ja pelastuspalveluissa muissa hyvinvointialueilla otettaisiin käyttöön, työttömien työkyky sekä työllistyminen voisi kansallisesti parantua merkittävästi.

8.3 Jatkokehittämis ehdotukset

Työttömiä osatyökykyisiä ja pitkäaikaistyöttömiä tukeva työkykykoordinaattoritoimintaa tulisi tutkia laajemmin tulevaisuudessa, sillä tätä asiakasryhmää palvelevien työkykykoordinaattoreiden työtä ei ole tutkittu tarkemmin. Toivoisin varsinkin lisää tutkimustietoa heidän työnsä vaikuttavuudesta tämän asiakasryhmän työllistymisessä sekä terveyden ja työkyvyn edistämisessä.

Kehittämisprojektin tuotoksen kehittämistä jatketaan vuonna 2023 Helsingin kaupungin THK:ssa muun muassa arvioimalla työkykykoordinaattoreiden työtä monesta eri näkökulmasta. Olisi hienoa, jos työttömien osatyökykyisten ja pitkäaikaistyöttömien työkykykoordinaattoritoiminnan kehittämistä jatkettaisiin myös koko Suomessa kansallistasoiseksi toimintamalliksi.

Työkykykoordinaattorien työn lisäksi mielestäni olisi hienoa saada tutkimustietoa kansallisesti työkyvyn tuen tiimien ja verkostojen rakentumisesta sekä toiminnasta hyvinvointialueilla lähitulevaisuudessa.

Lähteet

Alasalmi, J.; Alimov, N.; Ansala, L.; Busk, H.; Huhtala, V.; Kekäläinen, A.; Keskinen, P.; Ruuskanen, O. & Vuori L. 2019. Työttömyyden laajat kustannukset yhteiskunnalle. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 16/2019. Viitattu 24.9.2022.

<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161296/16-2019-Tyottomyyden%20laajat%20kustannukset%20yhteiskunnalle.pdf>

Bumann, A.; Niederer, D.; Santarossa, C.; Banzer, W. & Vogt, L. 2020. How Is the Self-Perceived Work Ability Affected by the Duration of Unemployment, Heart Rate Variability and the Amount of Physical Activity in Older Long-Term Unemployed Persons? Tutkimusartikkeli. International Journal of environmental research and Public health. 2020 Mar; Vol 17 No.6: 2039. Viitattu 6.11.2022.

<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7143746/>

Dol, M; Varatharajan, S; Neiterman, E; McKnight, E; Crouch, M; McDonald, E; Malachowski, C; Dali, N; Giau, E & MacEachen, E 2021. Systematic Review of the Impact on Return to Work of Return-to-Work Coordinators. Artikkelijournal of Occupational Rehabilitation Vol.31, 675–698. Viitattu 21.10.2022. [Systematic Review of the Impact on Return to Work of Return-to-Work Coordinators | SpringerLink](#)

Eläketurvakeskus 2021. Suomen työeläkkeen saajat (SVT). Viitattu 25.9.2022.

<https://www.etk.fi/tutkimus-tilastot-ja-ennusteet/tilastot/tyoelakkeensaajat/>

Ervasti, J.; Kausto, J.; Leino-Arjas, P.; Turunen, J.; Varje, P. & Väänänen, A. 2022. Työkyvyn tuen vaikuttavuus. Tutkimuskatsaus työkyvyn tukitoimien työkyky- ja kustannusvaikutuksista. Valtioneuvoston selvitys ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2022:7. Viitattu 5.11.2022

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163779/VNTEAS_2022_7.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Franché, R.; Cullen, K.; Clarke, J.; Irvin, E.; Sinclair, S. & Frank, J. 2005. Workplace-based return-to-work interventions: a systematic review of the quantitative literature. The Institute for Work & Health (IWH). Tutkimusartikkeli. Julkaistu Journal of Occupational Rehabilitation, Vol. 15, 607–631. Viitattu 21.10.2022. [\(PDF\) Workplace-Based Return-to-Work Interventions: A Systematic Review of the Quantitative Literature \(researchgate.net\)](#)

- Helsingin kaupunki 2020. Hankesuunnitelma Työkykyisempi Stadi – työkykyohjelman toteuttamiseen Helsingissä. Helsinki. Viitattu 24.4.2022.
https://innokyla.fi/sites/default/files/2021-03/Ty%C3%B6kykyisempi%20Stadi_p%C3%A4ivitetty%20hankesuunnitelma%20%281%29.pdf
- Helsingin kaupunki 2021a. Stadin HYTE-Barometri. Hyvinvointikertomus 2018–2021. Tilastoja 2021:1. Helsinki. Viitattu 5.11.2022.
https://julkaisut.hel.fi/sites/default/files/2021-02/21_01_28_Tilastoja_1_Hognabba_Maatta.pdf
- Helsingin kaupunki 2021b. Työttömyys Helsingissä alueittain vuoden 2020 lopussa. Viitattu 24.9.2022.
https://www.elinkeinothelsingissa.fi/fi/tyottomyys_helsingissa_alueittain
- Helsingin kaupunki 2022. Työttömyystilasto kuukausittain. Viitattu 11.12.2022.
https://www.elinkeinothelsingissa.fi/fi/tem_kuukaustilasto
- Helsingin kaupunki n.d.a. Työkykyselvitys. Viitattu 24.4.2022.
<https://www.hel.fi/sote/fi/palvelut/palvelukuvaus?id=3339>
- Helsingin kaupunki n.d.c. Työttömän terveystarkastus. Viitattu 12.5.2022.
[Työttömän terveystarkastus | Helsingin kaupunki](https://www.hel.fi/sote/fi/palvelut/palvelukuvaus?id=3339)
- Helsingin kaupunki n.d.d. Tutkimusluvut. Viitattu 15.1.2023.
<https://www.hel.fi/sote/fi/paatoksenteko/tutkimus/tutkimusluvut/>
- Helsingin työllisyyspalvelut n.d.a. Terveys ja työkyky. Viitattu 12.5.2022.
[Terveys ja työkyky | Työllisyyspalvelut \(hel.fi\)](https://www.hel.fi/sote/fi/palvelut/palvelukuvaus?id=3339)
- Helsingin työllisyyspalvelut n.d.b. Uusi asiakaspalvelumalli työnhaun tukena. Viitattu 6.11.2022. <https://tyollisyyspalvelut.hel.fi/ajankohtaista/uusi-palvelumalli>
- Hemmi-Lehtola R. 2017. Työkykykoordinaattorit kunta-alalla. Pro gradu -tutkielma. Yhteiskuntatieteiden tiedekunta. Tampere: Tampereen yliopisto. Viitattu 9.6.2022. [1519293073.pdf \(tuni.fi\)](https://www.hel.fi/sote/fi/palvelut/palvelukuvaus?id=3339)
- Hult, M. 2019. The work ability and health of unemployed persons. Väitöskirja. Terveystieteiden tiedekunta. Kuopio: Itä-Suomen yliopisto. Viitattu 9.5.2022.
<https://erepo.uef.fi/handle/123456789/21251>

Hult, M.; Lappalainen, K.; Saaranen, T.; Räsänen, K.; Vanroelen, C.; Burdorf, A. 2020. Health-improving interventions for obtaining employment in unemployed job seekers. Cochrane Library. Viitattu 24.9.2022.

<https://www.cochranelibrary.com/cdsr/doi/10.1002/14651858.CD013152.pub2/e/pdf/full>

Hult, M.; Pietilä, A. & Saaranen, T. 2019. Improving employment opportunities of the unemployed by health and work ability promotion in Finland 2019.

Tutkimusartikkeli. Julkaistu Health Promotion International, 1–9. Oxford. Viitattu 25.9.2022. <https://academic.oup.com/heapro/article-abstract/35/3/518/5498937?redirectedFrom=fulltext&login=false>

Juvonen-Posti, P. & Tötterman P. 2020. Elinikäistä osallistumista vai elämää työ edellä? Työ- ja elinkeinoministeriö. Työpoliittinen aikakauskirja 3/2020. 41–47. Helsinki. Viitattu 5.11.2022.

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162481/31487753_TE_M_tyopoliittinen_3_2020.pdf

Järvikoski, A.; Takala, E.; Juvonen-Posti, P. & Härkäpää K. 2018. Työkyvyn käsite ja työkykymallit kuntoutuksen tutkimuksessa ja käytännöissä. Sosiaali- ja terveysturvan raportteja 13. Kela: Helsinki. Viitattu 5.11.2022.

https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/278322/Raportteja13_saavutettava.pdf?sequence=4&isAllowed=y

Kauppila, R. & Hietala O. (2018) Johtajat osallistajista osallisiksi. Teoksessa Kostilainen, H. & Nieminen, A. Sosiaalisen kuntoutuksen näkökulmia ja mahdollisuuksia. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja. Diak työelämä 13. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu, 139–162. Viitattu 26.1.2023.

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/141721/Diak_Tyoelama_13_verkko.pdf?sequence=4&isAllowed=y

Kausto, J.; Oksanen, T.; Koskinen, A.; Pentti, J.; Mattila-Holappa, P.; Kaila-Kangas, L.; Nevala, N.; Kivimäki, M.; Vahtera, J. & Ervasti, J. 2021. 'Return to Work' Coordinator Model and Work Participation of Employees: A Natural Intervention Study in Finland. Tutkimusartikkeli. Julkaistu Journal of Occupational Rehabilitation vol 31, 831–839. Viitattu 21.10.2022. [‘Return to Work’ Coordinator Model and Work Participation of Employees: A Natural Intervention Study in Finland | SpringerLink](#)

Kela n.d. Oikeus työttömyysetuuteen. Viitattu 24.9.2022.

<https://www.kela.fi/oikeus-tyottomyysetuuteen>

Kela 2022. Kelan kuntoutuspalvelujen saajat ja kustannukset. Viitattu

5.11.2022. https://raportit.kela.fi/ibi_apps/WFServlet?IBIF_ex=NIT099AL

Kerätär R. 2016. Kun katsoo kauempaa, näkee enemmän. Monialainen työkyvyn ja kuntoutustarpeen arviointi pitkäaikaistyöttömillä. Väitöskirja. Oulun yliopisto: Oulu. Viitattu 5.11.2022.

<http://jultika.oulu.fi/files/isbn9789526210865.pdf>

Kerätär, R. & Karjalainen, V. 2010. Pitkäaikaistyöttömillä on runsaasti hoitamattomia mielenterveyshäiriöitä. Lääkärilehti. 12.11.2010. 45/2010 vsk 65. s. 3683–3690. Viitattu 24.9.2022.

<https://www.laakarilehti.fi/tieteessa/alkuperaistutkimukset/pitkaaikaistyottomilla-on-runsaasti-hoitamattomia-mielenterveyshairioita/>

Kuntatyö2030 2022. Palkittavat kehittämisteot Kuntatyö2030-gaalassa. Viitattu 11.12.2022.

https://www.epressi.com/media/userfiles/134174/1669795571/kuntatyo2030-gaala_palkittavat-ja-yhteystiedot-2022.pdf

Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista 15.7.2005/556. Viitattu 5.11.2022.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2005/20050566>

Lappalainen, K. 2017. Työttömien työelämävalmiuksien tukeminen - painopisteenä terveydenhuolto ja verkostoyhteistyö. Väitöskirja. Itä-Suomen yliopisto. Terveystieteiden tiedekunta. Viitattu 9.5.2022.

https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/18009/urn_isbn_978-952-61-2452-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Lappalainen, K.; Manninen, P. & Räsänen K. 2017. Association Among Sociodemographic Factors, Work Ability, Health Behavior, and Mental Health Status for Young People After Prolonged Unemployment. Tutkimusartikkeli. Julkaistu Workplace Health & Safety 2017 vol. 65 no. 2.

<https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/2165079916653767>

Lee, S.; Ju, Yeong J.; Han, K.; Choi, J.; Yoon, H. & Park, E. 2017. The association between loss of work ability and depression: a focus on

employment status. Tutkimusartikkeli. Julkaistu International archives of occupational and environmental health. Vol 90 No.1 :109-116. Viitattu 6.11.2022. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/27804038/>

Martimo, K-P. 2020. Osittain vai riittävän työkykyinen. Ilmarinen-blogi. Viitattu 6.11.2022. <https://www.ilmarinen.fi/tietoa-ilmarisesta/ajankohtaista/blogit-ja-artikkelit/blogikirjoitukset/kari-pekka-martimo/osittain-vai-riittavan-tyokykyinen/>

Nevala, N.; Turunen, J.; Tiainen, R. & Mattila-Wiro, P. 2015. Osatyökykyiset työssä -toimintamallin (Osku) toteutuminen ja hyödyt erilaisissa toimintaympäristöissä. Sosiaali- ja terveysministeriö, Työterveyslaitos: Helsinki. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/74728/Tutkimusraportti_2015-Osaty%C3%B6kykyiset-ty%C3%B6ss%C3%A4-toimintamallin.pdf

Nurmela, K.; Mattila, A.; Heikkinen, V.; Uitti, J.; Ylinen A. & Virtanen, P. 2017 Identification of Depression and Screening for Work Disabilities among Long-Term Unemployed People. Tutkimusartikkeli. Julkaistu Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology vol. 53, 45–52. Viitattu 6.11.2022. <https://link.springer.com/article/10.1007/s00127-017-1457-y>

Oivo, T. & Kerätär, R. 2018. Osatyökykyisten reitit työllisyyteen - etuudet, palvelut, tukitoimet. Selvityshenkilöiden raportti. Sosiaali- ja terveysministeriö: Helsinki. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161151/STM%20rap%2043%202018%20Osatyokykyisten%20reitit%20tyollisyyteen.pdf?sequence=4&isAllowed=y>

Paanetoja, J. 2017. Osan työkyvystään menettänyt työntekijä ja työehtosopimusmääräykset. Selvitysraportti. STM:n raportteja ja julkaisuja 2017:14. Viitattu 6.11.2022. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79295/RAP2017-14-selvitysraportti.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Pekkarinen, L. ja Pekka, T. 2015. Työkyvyn ja työhyvinvoinnin strateginen johtaminen ja työterveysyhteistyö kunta-alalla vuonna 2015. Kevan tutkimuksia 1/2015. Helsinki. Viitattu 9.6.2022. https://www.keva.fi/globalassets/2-tiedostot/ta-tiedostot/esitteet-ja-julkaisut/tyohyvinvoinnin_tyokyvyn_strateginen_johtaminen_keva_1_2015.pdf

Saikku, P. 2018. Hallinnan rajoilla. Monialainen koordinaatio vaikeasti työllistävien työllistämisen edistämässä. Väitöskirja. Valtiotieteellinen tiedekunta, Helsingin yliopisto: Helsinki. Viitattu 5.11.2022.

<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/233917/HALLINNA.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Saikku, P.; Rajavaara, M. & Seppälä, U. 2017. Monialainen yhteistyö paikallisessa työllisyyden hallinnassa. Integroiva kirjallisuuskatsaus. Sosiaali- ja terveysturvan raportteja 7/2017. Kela: Helsinki. Viitattu 5.11.2022.

<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/229018/Raportteja7.pdf?sequence=1>

Salonen, K.; Eloranta, S.; Hautala, T. & Kinos S. 2017. Kehittämistoiminta ja kehittämisen menetelmiä ammatillisessa korkeakoulutuksessa. Turun ammattikorkeakoulu, Turku. Viitattu 15.5.2022.

<https://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522166494.pdf>

Savinainen, M.; Seitsamo, J. & Joensuu, M. 2020. The association between changes in functional capacity and work ability among unemployed individuals. Tutkimusartikkeli. Julkaistu International archives of occupational and environmental health Vol. 93 No.4: 503–511. Viitattu 6.11.2022.

<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/31838734/>

Seppänen-Järvelä R. 2004. Prosessiarviointi kehittämisprojektissa, Opas käytäntöihin. Stakes. Viitattu 15.5.2022.

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/75862/Arviointiraportteja4_04.pdf?sequence=1

Sosiaalihuoltolaki (1301/2014). Viitattu 5.11.2022.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301>

STM 2006. Terveystiedon edistämisen laatusuositus. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus STM, Helsinki. Viitattu 5.11.2022.

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/70473/julkaisuja_2006_19_terveyden_edistaminen_verkko.pdf?sequence=1&isAllowed=y

STM 2013. Työttömien terveydenhuollon järjestäminen. Kirje. Viitattu 25.9.2022.

<https://stm.fi/documents/1271139/1365032/Ty%C3%B6tt%C3%B6mien+terveydenhuollon+j%C3%A4rjest%C3%A4minen/3b1979ea-c36c-4114-9399->

[6c45e49b40b1/Ty%C3%B6tt%C3%B6mien+terveydenhuollon+j%C3%A4rjest%C3%A4minen.pdf?t=1430130792000](https://www.stm.fi/6c45e49b40b1/Ty%C3%B6tt%C3%B6mien+terveydenhuollon+j%C3%A4rjest%C3%A4minen.pdf?t=1430130792000)

STM 2017. Kuntoutuksen uudistamiskomitean ehdotukset kuntoutusjärjestelmän uudistamiseksi. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön raportteja ja muistioita 2017:41. Helsinki. Viitattu 5.11.2022.

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160273/RAP2017_41.pdf?sequence=2&isAllowed=y

STM 2018. Työkykykoordinaattori on sote- ja työelämäpalvelujen asiantuntija. Viitattu 15.5.2022. <https://stm.fi/-/tyokykykoordinaattori-on-sote-ja-tyoelamapalvelujen-asiantuntija>

STM 2019. Osatyökykyisyys. Viitattu 6.11.2022. <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/iisisti-toihin/osatyokykyisyys>

STM 2022. Työkykyohjelma. Viitattu 6.11.2022. <https://stm.fi/tyokykyohjelma>

STM n.d. Ammatillinen kuntoutus. Viitattu 5.11.2022. <https://stm.fi/ammattillinen-kuntoutus>

Tampereen yliopisto n.d.a KvaliMOTV. Kvalitatiivisten tutkimusmenetelmien oppimisympäristö. Hyvä tutkimuskäytäntö. Viitattu 15.5.2022.

https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L3_1_2.html

Tampereen yliopisto n.d.b. KvaliMOTV. Kvalitatiivisten tutkimusmenetelmien oppimisympäristö. Tutkimuksen luotettavuus ja arviointi. Viitattu 15.5.2022.

https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L3_3.html

Tampereen yliopiston kirjasto n.d. Systemaattinen tiedonhaku. Viitattu 15.5.2022. <https://libguides.tuni.fi/systemaattinen-tiedonhaku>

THL 2019a. Työllisyys. Viitattu 24.9.2022. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi/tyollisyys>

THL 2019b. Osatyökykyisyys. Viitattu 9.5.2022. <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/iisisti-toihin/osatyokykyisyys>

THL 2020a. Työkyvyn tuki. Viitattu 5.11.2022. <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/tyokykyohjelma/tyokyvyn-tuki>

THL 2020b. Mallit työllistymiseen ja osallisuuteen. Viitattu 15.5.2022.

<https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/osatyokykyisille-tie-tyoelamaan-ote-/alueelliset-kokeilut/mallit-tyollistymiseen-ja-osallisuuteen>

THL n.d.a. Sotkanet.fi – tilasto – ja indikaattoripankki. Työttömien

terveystarkastukset, % työttömistä. Koko Suomi 2021. Viitattu 25.9.2022

<https://sotkanet.fi/sotkanet/fi/taulukko/?indicator=szbMLAQA®ion=s07MBAA=&year=sy5zAgA=&gender=t&abs=f&color=f&buildVersion=3.0-SNAPSHOT&buildTimestamp=202109301228>

THL n.d.b. Sotkanet.fi – tilasto – ja indikaattoripankki. Työttömien

terveystarkastukset, % työttömistä. Koko Suomi 2019. Viitattu 25.9.2022

<https://sotkanet.fi/sotkanet/fi/taulukko/?indicator=szbMLAQA®ion=s07MBAA=&year=sy6rAgA=&gender=t&abs=f&color=f&buildVersion=3.0-SNAPSHOT&buildTimestamp=202109301228>

THL n.d.c. Työttömän terveystarkastus. Viitattu 12.5.2022. [Työttömän](#)

[terveystarkastus - THL](#)

THL n.d.d. Sotkanet.fi – tilasto – ja indikaattoripankki. Viitattu 24.4.2022.

<https://sotkanet.fi/sotkanet/fi/taulukko/?indicator=szbMLAQA®ion=s07xBQA=&year=sy5zBAA=&gender=t&abs=f&color=f&buildVersion=3.0-SNAPSHOT&buildTimestamp=202109301228>

THL n.d.e. Työkykyohjelma. Viitattu 15.5.2022. <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/tyokykyohjelma>

THL n.d.f. Työkykyohjelma. Käsitteet. Viitattu 10.12.2022.

<https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/tyokykyohjelma/kasitteet>

TENK 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen

Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje. Helsinki. Viitattu

15.5.2022. https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

TEM n.d. Te-palvelut 2024- uudistus. Viitattu 6.11.2022. [https://tem.fi/te-](https://tem.fi/te-palvelut-2024-uudistus)

[palvelut-2024-uudistus](https://tem.fi/te-palvelut-2024-uudistus)

TEM 2022. Työkykyohjelma. Viitattu 24.4.2022. <https://tem.fi/tyokykyohjelma>

Terveystarkastuslaki 30.12.2010/1326. Viitattu 12.5.2022. [Terveystarkastuslaki](#)

[1326/2010 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX ®](#)

Terveyskylä 2021. Työkyvyn tuki työttömälle ja työelämän ulkopuolella oleville. Viitattu 15.5.2022.

<https://www.terveyskyla.fi/kuntoutumistalo/ammattilaiset/ty%C3%B6kyvyn-tukeminen/ty%C3%B6kyvyn-tuki-on-yhteisty%C3%B6t%C3%A4/ty%C3%B6kyvyn-tuki-ty%C3%B6tt%C3%B6mille-ja-ty%C3%B6el%C3%A4m%C3%A4n-ulkopuolella-oleville>

Tilastokeskus 2022. Työllisten määrä kasvoi lokakuussa 2022 vuoden takaiseen verrattuna. Työvoimatutkimus. Viitattu 11.12.2022.

<https://stat.fi/julkaisu/cktr8wog8bea0b530m4ghdax>

TTL n.d.a. Työkyky. Viitattu 9.5.2022. <https://www.ttl.fi/teemat/tyohyvinvointi-ja-tyokyky/tyokyky>

TTL n.d.b. Työkyvyn tuki. Viitattu 15.5.2022.

<https://www.ttl.fi/teemat/tyoterveys/tyoterveyshuolto/tyokyvyn-tuki>

TTL n.d.c. Kykyviisari. Viitattu 6.11.2022. <https://sivusto.kykyviisari.fi/#>

TTL n.d.d. Työkyvyn tuki – koulutus. Viitattu 6.11.2022.

<https://www.ttl.fi/oppimateriaalit/tyokyvyn-tuki>

TYJ n.d. Työllisyyden kuntakokeilu. Viitattu 6.11.2022.

<https://www.tyj.fi/kuntakokeilu/>

TYRSKY – hanke 2022. Työelämän rajapinta. Täsmätyö. Viitattu 6.11.2022.

<https://www.tyoelamanrajapinta.fi/palvelut/tasmatyo/>

Työkykyisempi Stadi -hanke 2022. Työkykyisempi Stadi -hankkeen

loppuraportti. Viitattu 26.1.2023. <https://innokyla.fi/sites/default/files/2023-01/Ty%C3%B6kykyisempi%20Stadi%20-hanke%20loppuraportti.pdf>

Työmarkkinatori n.d. Työttömän työnhakijan oikeudet ja velvollisuudet. Viitattu 24.9.2022. <https://tyomarkkinatori.fi/henkiloasiakkaat/tyottomuus/tyottoman-tyonhakijan-oikeudet-ja-velvollisuudet>

Työterveyshuoltolaki 21.12.2001/1383. Viitattu 25.2.2022.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20011383#L2>

Työttömyysturvalaki 30.12.2002/1290. Viitattu 24.9.2022.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2002/20021290#O1L2P1>

Valtioneuvosto 2018. Työkykykoordinaattori on sote- ja työelämäpalvelujen asiantuntija. Uutinen. Viitattu 5.6.2022. <https://valtioneuvosto.fi/-/1271139/tyokykykoordinaattori-on-sote-ja-tyoelamapalvelujen-asiantuntija>

Valtioneuvosto 2019. Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelma 10.12.2019. Osallistava ja osaava Suomi – sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunta. Valtioneuvoston julkaisuja 2019:31. Helsinki. Viitattu 9.5.2022. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161931/VN_2019_31.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Vates – säätiö n.d. Vammaisten ja osatyökykyisten henkilöiden työllisyys lukuina. Viitattu 6.11.2022. <https://www.vates.fi/vates/medialle/osatyokykyiset-numeroina.html>

Vuorento, M. & Terävä, K. 2014. Osatyökykyisen työssä jaksamisen ja työllistymisen tukeminen. Kirjallisuuskatsaus ja haastattelututkimus. Kuntoutussäätiö: Helsinki. Viitattu 6.11.2022. <https://kuntoutussaatio.fi/2014/12/19/kuntoutussaatio-selvitti-osatyokykyiset-tyoelamaan-mista-loytyvat-tukemisen-keinot/>

Vuorinen T. 2013. Strategiakirja, 20 työkalua. E-kirja Bisneskirjasto-kirjapalvelussa. Helsinki: Alma Talent. Vaatii kirjautumisen palveluun. Viitattu 11.12.2022. [https://bisneskirjasto-almatalent.fi.ezproxy.turkuamk.fi/teos/CACBEXDTEB#/kohta:OSA\(\(20\)2\(\(20\)STRATEGIATY\(\(d6\)KALUT\(\(20\)JA\(\(a0\)MENETELM\(\(c4\)T\(\(20\)ERI\(\(20\)TILANTEISIIN\(\(20\):\(1\(\(20\)STRATEGIATY\(\(d6\)KALUJA\(\(20\)TEHOKKUUDEN\(\(20\)PARANTAMISEEN\(\(20\):\(SWOT-ANALYYSI\(\(20\)/piste:b0](https://bisneskirjasto-almatalent.fi.ezproxy.turkuamk.fi/teos/CACBEXDTEB#/kohta:OSA((20)2((20)STRATEGIATY((d6)KALUT((20)JA((a0)MENETELM((c4)T((20)ERI((20)TILANTEISIIN((20):(1((20)STRATEGIATY((d6)KALUJA((20)TEHOKKUUDEN((20)PARANTAMISEEN((20):(SWOT-ANALYYSI((20)/piste:b0)

Väisänen V. & Sinervo L. 2021. Työttömien sosiaali- ja terveyspalveluiden käyttö rekisteritietojen valossa. Tutkimuksesta tiiviisti 76/2021. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/143516/URN_ISBN_978-952-343-796-8.pdf?sequence=1&isAllowed=y

WHO 1986. Ottawa charter for health promotion. Viitattu 5.11.2022. <https://www.who.int/publications/i/item/ottawa-charter-for-health-promotion>

KIRJALLISUUSHAUN KOONTI

Tietokanta/tietolähde	Hakusanat	Rajaukset	”Osumien” määrä / hyödynnetty
Cinah	work AND ability AND unemployed		105 hakutulosta / 5
Medic	work AND ability AND unemployed		3 hakutulosta / 3
PubMed	work AND ability AND unemployed		386 hakutulosta / 7
Ebsco	work AND ability AND support AND employment		2256 hakutulosta / 1
Ebsco	work ability AND coordinator AND unemployment		4 tulosta / 1
Ebsco	work AND ability AND support AND unemployment		258 tulosta / 1

KIRJALLISUUSHAUN TULOS

Tutkimuksen / kehittämistyön tekijät, tutkimusvuosi ja -paikka	Tarkoitus	Aineisto, aineiston keruu	Keskeiset tulokset
Ervasti, J. Pekkarinen, L. Virtanen, M. Aalto, V. Oksanen, T. 2019. Osatyökykyisten työolot ja työmarkkinasiirtymät kunta-alalla. Tutkimusartikkeli. Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti 2019: 56: 15–26.	Tutkia osatyökyvyttömyyseläkkeen saajien eläkesiirtymiä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä. Lisäksi tutkia osatyökyvyttömyyseläkkeelle päätyneiden koettua terveyttä, työkykyä ja työstressitekijöitä.	Seuranta- ja rekisteritutkimus, jonka perusjoukon muodostavat Työterveyslaitoksen Kuntasektorin henkilöstön seurantatutkimukseen osallistuneet (Kunta10 + Sairaalahenkilöstön hyvinvointitutkimus) (n=477509). Tutkimuksen joukko rajattiin tutkimuskohorttiin kuuluviin, jotka jäivät osatyökyvyttömyyseläkkeelle vuosina 2010–2016. Tieto osatyökyvyttömyyseläkkeestä Kevan KuEL-rekisteristä.	- Osatyökyvyttömyyseläke voi pidentää osatyökykyisten työuria, vaikka harva palaa kokoaikaiseen työhön. - Nuorempi ikä, korkeampi ammatillinen asema, hyvä mielenterveys ja vähäisemmät stressitekijät työssä ennen osatyökyvyttömyyseläketä parantavat osaikaisen tai kokoaikaisen työssä jatkamisen ennustetta.
Oivo, T & Kerätär, R. 2018. Osatyökykyisten	Tutkia osatyökykyisten tilannetta avoimilla	Monimenetelmällinen tutkimus. Menetelminä	Tutkijat ehdottivat perustettavaksi

Liite 2

reitit työllisyyteen - etuudet, palvelut, tukitoimet. Sosiaali- ja terveysministeriö Helsinki.	työmarkkinoilla, työkyvyttömyysetuuksiin siirtymisiä. Myös tutkia palveluita, joiden avulla voidaan edistää työllistymistä sekä arvioida toimeentulon erilaisia vaihtoehtoja.	havainnot, kyselyt ja teemahaastattelut sekä rekisterit. Aineistolähtöinen ja induktiivinen selvitys. Selvityksessä käytettiin aineistona Osatyökykyiset työhön- kärkihankkeen kokemuksia ja havaintoja työpajatoiminnan pohjalta ja ne liitettiin kerättyyn käytännön tietoihin alan kirjallisuutta hyödyntäen. Kyselyt järjestöille, sidosryhmille ja Kelan asiantuntijalääkäreille. Työterveyslaitoksen ja Kelan väestöaineistojen analyysit (yhdistetty eri rekistereiden tietoja sairauspäivärahaa saaneiden pitkäaikaistyöttömien tilanteesta).	kokonaisvaltaisen, yli hallituskausien ulottuvan, strateginen kokonaisuuden eli työkykyohjelman, jonka tarkoituksena on lisätä osatyökykyisten ja pitkäaikaistyöttömien työelämäosallisuutta ja varmistaa heidän tarvitsemiaan palveluita ja etuuksia.
Vuorento, M. & Terävä, K. 2014. Osatyökykyisen työssä jatkamisen ja työllistymisen tukeminen. Kirjallisuuskatsaus ja	Selvittää ja arvioida kokemuksia ja hyviä käytäntöjä toimivista malleista, tukikäytännöistä ja niiden organisoinnista sekä	Selvitys koostuu kahdesta erillisestä osasta: kansainvälisestä integroidusta kirjallisuuskatsauksesta	- Laadukkaiden palveluiden avulla osatyökykyinen voi löytää vahvuutensa, voimavaransa ja motivaatiota

Liite 2

haastattelututkimus. Kuntoutussäätiö. Helsinki	selvittää osatyökykyistä tukevan henkilön toimenkuvaa, ammatillista osaamista ja verkottumista.	ja kansallisesta asiantuntijoiden haastatteluosuudesta. Kirjallisuuskatsauksen aineistossa käytettiin 42 artikkelia, jotka kuvasivat tukea osatyökykyisille työssä ja 33 artikkelia osatyökykyisten työllistymisen tukea koskien. Haastatteluaineisto: 45 henkilön haastattelu, joka kerättiin huhti- ja lokakuun välisenä aikana vuonna 2014. Haastattelut olivat yksilöhaastatteluita, puhelinhaastatteluja ja ryhmähaastatteluja.	työelämässä ja avoimilla työmarkkinoilla pärjäämiseen. - Työnantajalla ja esihenkilöllä on keskeinen rooli työsuhteessa olevan osatyökykyisen tukemisessa. - Työpaikkojen työkykyjohtamisen kehittäminen: Halu ja osaaminen selvittää henkilöstön työkykyä, tunnistaa työkyvyttömyyden riskejä ja varautua niihin. - Osatyökykyisten työttömien intensiivisen ja monimuotoisen tuen tarve vaatii moniammatillista työtettä. - Terveystuella osatyökykyisen työssä jatkamisen ja työllistymisen kannalta on olennainen - Kun päättäjät/johto ymmärtävät työkyvyttömyyden kustannukset, ne osaavat ohjata
---	--	---	--

Liite 2

			resursseja osatyökykyisten tukemiseen. - Työelämässä asenteet estävät osatyökykyisten työllistymistä.
Nevala, N., Turunen, J., Tiainen, R. & Mattila-Wiro, P. 2015. Osatyökykyiset työssä -toimintamallin (Osku) toteutuminen ja hyödyt erilaisissa toimintaympäristöissä. Sosiaali- ja terveysministeriö, Työterveyslaitos: Helsinki.	Selvittää, miten Osatyökykyiset työssä -toimintamalli (Osku) on toteutunut ja selvittää sen tarjoamia hyötyjä erilaisissa toimintaympäristöissä.	Monimenetelmä tutkimus. Laadullinen aineisto: 24 organisaatiohaastattelu a ja 11 tapauskuvausta. Määrällinen aineisto: 6 kpl organisaation taloudellisista tunnusluvusta vuosilta 2012–2015 ja yhden tapauskuvauksen taloudellinen skenaarioanalyysi	- Tutkimus tukee aiempaa näkökulmaa siitä, että palvelujärjestelmä on hajanainen ja vaikea kaikille. - Tarve palvelujärjestelmän yksinkertaistamiselle tai nykyistä kiinteämmälle yhteistyölle. - Esihenkilö oli tärkeässä asemassa työkokeilun onnistumisen kannalta. - Työpaikoilla tarvittaisiin enemmän tietoa työkokeilun tavoitteista, sisällöstä ja hyödyistä sekä muista ammatillisen kuntoutuksen keinoista. - Toimintamallin ja työkykyjohtamisen myötä osatyökykyisiä tunnistettiin sekä osattiin ohjata ja neuvoa ammatillisissa asioissa

Liite 2

			varhaisemmassa vaiheessa.
Hult, M., Pietilä, A-M. & Saaranen, T. Improving employment opportunities of the unemployed by health and work ability promotion in Finland 2019. Health Promotion International, 2019, 1–9. Oxford.	Selvittää itsearvioinnin ja työkyvyn vaikutusta työllisyyteen sekä mielekkyyden, sosiaalisten verkostojen ja liikunnan vaikutuksia terveyteen ja työkykyyn.	Väestöpohjainen poikkileikkauskysely (n = 12 729) kokoaikatyössä olevista ja työttömistä.	- Terveys on tärkeä työkyvyn voimavara. - Terveillä työntekijöillä on potentiaalia työllistyä, kun taas heikon terveyden ja työkyvyn omaavat jäävät herkemmin työllistymisen ulkopuolelle. - Fyysinen aktiivisuus, mielekkyys ja sosiaaliset verkostot eivät ole pelkästään terveyden ennustajia, vaan myös tärkeitä työkyvyn resursseja. - Säännöllinen liikunta ja aktiivinen elämäntapa parantavat terveyttä.
Savinainen, M., Seitsamo, J. & Joensuu, M. The association between changes in functional capacity and work ability among unemployed individuals. 2020. Tutkimusartikkeli. Julkaistu International archives of occupational and	Selvittää miten toimintakyvyn muutokset liittyvät työttömien työkyvyttömyyden muutoksiin.	Kyselytutkimus. Tutkimukseen osallistujat (n=502) olivat 19–64-vuotailta työttömiä asiakkaita Euroopan sosiaalirahaston rahoittamissa työttömille	- Seurannan aikana sekä työ- että toimintakyvyn eri näkökohdat paranivat fyysistä kuntoa lukuun ottamatta. - Lyhyt työttömyysaika ja erityisen hyväksi koettu terveys paransivat

Liite 2

environmental health 93: 503–511.		suunnatuissa hankkeissa. Kyselyt järjestettiin hankkeiden alussa ja lopussa (seurantakeskiarvo 173 päivää).	työkykypistemäärää ajan myötä. - Työttömille järjestettävät erilaiset interventiot jatkossakin hyödyllisiä.
Bumann, A., Niederer, D., Santarossa, C., Banzer, W. & Vogt, L. 2020. How Is the Self-Perceived Work Ability Affected by the Duration of Unemployment, Heart Rate Variability and the Amount of Physical Activity in Older Long-Term Unemployed Persons? Julkaistu International Journal of environmental research and Public health. 2020 Mar; 17: 2039.	Selvittää liittykö työkyky työttömyyden keston, sykevaihteluihin ja fyysisen aktiivisuuden tasoon.	Poikkileikkaustutkimus, johon osallistui 34 työtöntä. Käytettiin työkykyindeksiä ja kansainvälistä fyysistä aktiivisuuskyselyä. Lisäksi sykevälivaihtelua tutkittiin laajasti.	Terveysliikunta ja stressiä vähentävät toimenpiteet parantavat työkykyä.
Sang Ah Lee, Yeong Jun Ju, Kyu-Tae Han, Jae Woo Choi, Hyo Jung Yoon, Eun-Cheol Park 2017. The association between loss of work ability and depression: a focus on employment status. Julkaistu International archives of occupational and	Tutkia työkyvyn menetyksen ja masennuksen välistä yhteyttä.	Aineistona käytettiin Korea Welfare Panel – tutkimuksesta saatuja tietoja. Masennuksen mittarina käytettiin Center for Epidemiologic Studies Depression Scale – asteikkoa. Työkykysiirtymä edellisestä vuodesta	- Työkykynsä menettäneillä saattaa olla masennuksen riski, ja tämä havainto oli myös nähtävissä työttömiksi jääneiden keskuudessa. - Matalan työkyvyn omaaville henkilöille tarvitaan psykologista tukea työkyvyn

Liite 2

environmental health. Jan;90: 109-116.		jaettiin kolmeen kategoriaan: ylläpito, menetys ja täydellinen menetys. Analyysia varten suoritettiin lineaarinen sekavaikutelmamalli.	menettämisestä aiheutuneen negatiivisen vaikutuksen voittamiseksi.
Nurmela, K., Mattila, A., Heikkinen, V., Uitti, J., Ylinen, A. & Virtanen, P. Identification of Depression and Screening for Work Disabilities among Long-Term Unemployed People.	Selvittää: Pitkäaikaistyöttömien työkyvyttömyyteen kohdistettujen kliinisen seulonnan avulla työkyvyttömyyseläkkeelle oikeutettuja henkilöitä - Masennuksen merkitystä työkyvyttömyyseläkkeide n myöntämisessä.	- Aineisto perustuu työministeriön käynnistämään valtakunnalliseen seulontahankkeeseen. - Aineisto on kerätty suomalaisessa keskikokoisessa teollisuuskaupungissa vuosina 2001–2006 EDIPE-tutkimuksiin osallistuneiden henkilöiden potilaskertomuksista. - Tutkimusaineisto käsitti 364 tilapäistä tai pysyvää työkyvyttömyyseläkettä hakeneen pitkäaikaistyöttömän sairaustiedot.	- Terveyspalvelujen käyttö vähenee työttömyyden aikana. - Tulokset tukevat myös tietoa masennuksen esiintyvyydestä, sen tunnistamisesta ja yhteydestä työkyvyttömyyseläkkeide n myöntämiseen. - Pitkäaikaistyöttömien keskuudessa työkyvyn laskua ei havaita tavallisissa terveyspalveluissa.
Lappalainen, K., Manninen P. & Räsänen, K. 2017. Association Among	Selvittää nuorten	- Hyödynnettiin vuoden 2008 –2010 tietoja	- Työvoimatoimistojen tulisi käyttää yksinkertaisia seulontakysymyksiä

Liite 2

Sociodemographic Factors, Work Ability, Health Behavior, and Mental Health Status for Young People After Prolonged Unemployment. Tutkimusartikkeli. Julkaistu Workplace Health & Safety 2017 vol. 65 no. 2.	pitkäaikaistyöttömienterveyttä ja työkykyä.	työterveysneuvonta-hankeesta. - Kokonaisotos oli 190 nuorta työtöntä. - Tutkimus sisälsi erilaisia mittareita mm. Työkykyindeksi- arvon, BDI, AUDIT ja terveydenhoitajan tekemän työterveysneuvontatutkimuksen. - Työterveysneuvontatutkimus kehitettiin hankkeeseen. Tutkimus sisälsi kysymyksiä aiheista sosioekonominen asema, koulutus, elämäntapa ja stressi.	tunnistaa nuorten työttömien tarpeet. - Kun henkilö ilmoittautuu työttömäksi, seulontamenetelmiä, kuten työkykyindeksiä ja työkykyä ja terveyttä koskevat kysymyksiä tulisi hyödyntää. - Työterveyshoitajat voivat tavata nuoria työttömiä työntekijöitä tunnistaa yksilön vahvuudet ja terveystarpeet. - Terveyspalveluiden tulee tarvittaessa ohjata nuoria työttömiä kohti koulutuspalveluita.
Alasalmi, J., Alimov, N., Ansala, L., Busk, H., Huhtala, V-V., Kekäläinen, A., Keskinen, P., Ruuskanen, O-P. & Vuori, L. 2019. Työttömyyden laajat kustannukset yhteiskunnalle. Valtioneuvoston selvitysja tutkimustoiminnan julkaisusarja 16/2019.	Tutkia työttömyydestä syntyvien suorien kustannusten lisäksi epäsuoria kustannuksia	Työttömyyteen liittyviä kustannuksia arvioidaan simuloimalla erillisellä mallilla muutoksia tulonsiirroissa ja veroissa tilanteessa, jossa työtön työllistyy työttömyytensä keston ajaksi.	- Julkisen ja yksityisen sektorin palkkatuen kustannukset ovat samantasoiset, mutta työllistäminen palkkatuella julkiselle sektorille johtaa lyhytaikaiseen työllistymiseen. - Työllistäminen palkkatuella yksityiselle

Liite 2

			sektorille vaikuttaa myönteisesti työllistämiseen ja tuloihin myös työllistämistoimenpiteiden jälkeen. - Oppisopimuskoulutuksella selkeä myönteinen vaikutus varsinkin nuorille ja vähemmän koulutetuille työttömille.
Saikkku, P., Rajavaara, M. & ja Seppälä, U. 2017. Monialainen yhteistyö paikallisessa työllisyyden hallinnassa. Integroiva kirjallisuuskatsaus. Julkaisija, Kela: Helsinki.	Koota tutkimuksia monialaisesta yhteistyöstä keskittyen paikalliseen työllisyyden hallintaan.	Tutkimusaineistona toimi v. 2000–2016 julkaistut vertaisarvioidut yhteiskuntatieteelliset artikkelit. Artikkeliaineisto koostui 55 julkaisusta, joita on tehty Suomesta, Norjasta, Ruotsista, Tanskasta, Isosta-Britanniasta ja Saksasta.	- Vaikeasti työllistettävissä oleville tarkoitettujen monialaisten palveluiden toteutuminen sekä sitä edistävät ja estävät tekijät riippuvat kansallisesta toimintaympäristöstä. - Toimintamallit voivat olla enemmän tai vähemmän hierarkkisia, markkinaehtoisia tai verkostoihin perustuvia. - Toimintamallin mahdollisuus työttömien työllistyvyyden edistämiseksi tulisi tunnistaa ja ottaa käyttöön poliittisissa uudistuksissa.

Liite 2

Kerätär, R. 2016. Kun katsoo kauempaa, näkee enemmän. Monialainen työkyvyn ja kuntoutustarpeen arviointi pitkäaikaistyöttömillä. Oulun yliopisto, Lääketieteellinen tiedekunta. Oulu.	Tutkia kuinka suurella osalla ja millä tavoin pitkäaikaistyöttömien työkyky on heikentynyt sekä minkälaista hoidon ja kuntoutuksen tarvetta heillä on. Lisäksi selvittää sairauslähtöisen ja monialaisen työkyvyn ja kuntoutustarpeen arvioinnin eroja.	Monimenetelmätutkimus, käytettiin sekä laadullisia että määrällisiä menetelmiä. Aineisto: Kolmen työvoiman palvelukeskuksen ja yhden kunnan alueella asuville vaikeasti työllistyville henkilöille monialaisesti toteutetut työkyvyn arvioinnit. - Aineistosta analysoitiin myös sairauslähtöisessä ja monialaisessa työkyvyn arvioinnissa käytettävät tietoaineistot. Käytettiin havainnollistavana esimerkkinä yhtä asiakasta.	- Työkyvyn arvioinnin käytännöt tulisi perustaa psykososiaaliseen eikä vain lääketieteelliseen terveystietoon. - Tulisi hyödyntää nykyistä enemmän monialaisen verkoston tietotaitoa tutkittavan toimintakyvystä. - Työkyvyn tukemiseksi työttömien terveyspalvelut sekä työkyvyn ja kuntoutustarpeen arvioinnit tulisi suunnitella ja kohdentaa pitkäaikaistyöttömien erityistarpeet huomioiden.
Järvikoski, A., Takala, E-P., Juvonen-Posti, P. & Härkäpää, K. 2018. Työkyvyn käsite ja työkykymallit kuntoutuksen tutkimuksessa ja käytännöissä. Sosiaali- ja terveysturvan raportteja 13. Julkaisija, Kela: Helsinki.	Selvittää, miten työkyvyn käsitettä on tarkasteltu ja tulkittu kuntoutusta ja työkykyä edistävää toimintaa koskevassa kirjallisuudessa. Lisäksi selvittää millaisia työkykymalleja ja viitekehyksiä on sovellettu, ovatko käsitteen erilaiset tulkinnat ja erilaiset	- Deskriptiivinen tai kartoittava kirjallisuuskatsaus, viitteitä myös integroivasta kirjallisuuskatsauksesta. - Katsausta varten tehtiin systemaattinen haku 2000-luvulla ilmestyneistä kansallisista ja	Kerättiin 8 työkykykäsitystä tai -mallia, joissa on näkökulma- tai painotuseroavaisuuksia.

Liite 2

	työkyvyn käsitykset johtaneet erilaisiin käytäntöihin kuntoutuksen toteutuksessa.	kansainvälisistä julkaisuista. - Systemaattinen haku suomalaisista tietokannoista 23.2.–5.3.2016 välisenä aikana, hakutuloksia 510. - Kansainvälinen kirjallisuushaku 11.–18.4.2016. Hakutuloksia 2 019 kpl, joista relevantteja 564.	
Ervasti, J., Kausto, J., Leino-Arjas, P., Turunen, J., Varje, P. & Väänänen, A. 2022. Työkyvyn tuen vaikuttavuus. Tutkimuskatsaus työkyvyn tukitoimien työkyky- ja kustannusvaikutuksista. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2022:7	- Tavoitteena oli löytää yksilö-, työpaikka- ja yhteiskuntatason työkyvyttömyyttä ehkäiseviä ja varhaisen työkyvyn tuen toimenpiteitä - Selvittää, millä tavoin vaikuttavuutta oli mitattu ja mitä vaikutuksista tiedetään.	-Kirjallisuuskatsaus. - Tutkijat kartoittivat tutkimustietoa 13 työkyvyn tuen toimen osalta. - Informaatikko teki systemaattisia kirjallisuushakuja kuudessa tieteellisessä tietokannassa. - Haut koskivat kansainvälisiä katsausartikkeleita, jotka liittyivät näihin 13 työkyvyn tukitoimeen. - Kaikkiaan raporttiin sisältyy noin 350 tutkimusta, joista	- Terveellisten elintapojen edistäminen työpaikoilla lisää positiivisia vaikutuksia somaattisiin ja mielenterveyden sairauksiin ja sairauksista johtuvaan työkyvyttömyyteen ja kustannuksiin. - Yksilölähtöinen stressinhallinta lisää positiivisia mielenterveysvaikutuksia , sillä on myös vaikutuksia sairauspoissaoloihin, sairaana työskentelyyn ja

Liite 2

		kansainvälisiä katsausartikkeleita on toista sataa. - Vaikuttavuusnäyttöä varten kerättiin noin 150 meta-analyysi-, katsaus- ja interventiotutkimusartikkelin aineistosta. - Loppuraportissa käytettyjä lähteitä on noin 20	niiden aiheuttamiin kustannuksiin. - Korvaavan työn malli tai työn muokkaus lyhentää työhön paluuta tuki- ja liikuntaelinsairauksissa. - Osasairauspäiväraha lisää positiivisia vaikutuksia työkyvyttömyyden kestoon ja työhön osallistumiseen. - Yksilöpsykoterapiat lisäävät positiivisia mielenterveysvaikutuksia.
--	--	--	---

Liite 2

Renée-Louise Franche , Kimberley Cullen, Judy Clarke, Emma Irvin, Sandra Sinclair, John Frank 2005. Workplace-based return-to-work interventions: a systematic review of the quantitative literature. The Institute for Work & Health (IWH). Artikkele. Journal of Occupational Rehabilitation, 15, 607–631 (2005).	Tarkoituksena tehdä yhteenvetoa tutkimuksista, jotka arvioivat työpaikkapohjaisten työhönpaluun toimenpiteiden tehokkuudesta.	Tammikuu 1990 ja joulukuun 2003 välisenä aikana tutkijat hakivat seitsemästä tietokannasta englannin- ja ranskankielisiä vertaisarvioituja tutkimuksia työhönpaluun toimenpiteistä, joita on tarjottu työpaikalla työntekijöille, joilla on tuki- ja liikuntaelimestön tai muiden kipuun liittyvien sairauksien aiheuttama työkyvyttömyys. Tutkijat suorittivat metodologisen laadunarvioinnin ja tiedonkeruun. Tulokset: Yhteensä 4124 haulla tunnistetusta artikkelista 10 tutkimusta oli riittävän laadukkaita sisällytettäväksi katsaukseen.	- Työpaikkakohtaiset työhönpaluun toimenpiteet voivat lyhentää työkyvyttömyyden kestoa ja niihin liittyviä kustannuksia, mutta näyttö niiden vaikutuksesta elämänlaadun tuloksiin oli paljon heikompi.
---	---	---	--

Liite 2

M. Dol, S. Varatharajan, E. Neiterman, E. McKnight, M. Crouch, E. McDonald, C. Malachowski, N. Dali, E. Giau & E. MacEachen 2021. Systematic Review of the Impact on Return to Work of Return-to-Work Coordinators. Journal of Occupational Rehabilitation.31, 675–698.	Tarkoituksena ymmärtää työkykykoordinaattoreiden vaikutuksia sairaiden/vammautuneiden työntekijöiden työhönpaluun tuloksiin.	- Systemaattinen kirjallisuuskatsaus. - 1. tammikuuta 2000 - 16. syyskuuta 2020. - 2 927 haetusta ja seulotusta sitaatista 14 kvantitatiivista artikkelia täytti kelpoisuus- ja laatukriteerit. - Tutkijat keskittyivät työkykykoordinaattoreiden vaikutukseen työpoissaolojen tuloksiin, työkykyasteisiin, elämänlaatuun ja kustannushyötyihin.	- Poissaolot työstä lyhenivät, kun työntekijät tapasivat työkykykoordinaattoria. - Työkykykoordinaattorin tapaamiset yhdistettiin työntekijän korkeampiin työkykypistemääriin - Tämä alensi interventiokustannuksia. - Myös työkykykoordinaattorin interventiot, joissa tunnistettiin työkyvyn esteitä ja edistäjiä, osoittivat lupaavia tuloksia.
--	---	--	--

Liite 2

Kausto, J., Oksanen, T., Koskinen, A., Pentti, J., Mattila-Holappa, P., Kaila-Kangas, L., Nevala, N., Kivimäki, M., Vahtera, J. & Ervasti, J. ‘Return to Work’ Coordinator Model and Work Participation of Employees: A Natural Intervention Study in Finland. Journal of Occupational Rehabilitation 31, 831–839 (2021)	Työnantajat käyttävät yhä useammin työkykykoordinaattoreita työkyvyn tukemiseen ja työuran pidentämiseen erityisesti heikentyneen työkyvyn omaavilla työntekijöillä. Tutkijat selvittivät, liittyikö tämän mallin soveltaminen muutoksiin työntekijöiden sairauspoissaoloissa ja työkyvyttömyyseläkkeissä.	- Tutkijat käyttivät Suomen julkisen sektorin tutkimuksen tietoja vuosilta 2009–2015. - Työntekijät, joille malli otettiin käyttöön vuonna 2012, muodostivat tapaukset (n = 4120, yksi kunta) ja työntekijät, joissa malli ei ollut käytössä seurannan aikana. kontrollit (n = 5600, kaksi kuntaa). - Tutkijat analysoivat työkyvyttömyyseläkkeelle jäämisen riskiä vuosina 2013–2015 ja sairauspoissaoloriskiä toimenpiteiden jälkeen (2013–2015) vs. ennen (2009–2011) tapauskontrollistatuksen mukaan.	- Työkykykoordinaattorimalli voi lisätä työntekijöiden sairauspoissaoloja, mutta vähentää riskiä työkyvyttömyyseläkkeelle jäämisestä eli pysyvästä työmarkkinoilta syrjäytymisestä.
--	---	--	--

Powerpoint -esitys kehittäjäpaneeliin

Työkykykoordinaattorin työnkuva osaksi Helsingin kaupungin terveys ja hyvinvointikeskuspalveluita
Kehittäjäpaneeli

Sini Riihimäki
Työkykykoordinaattori, Työkykyisempi Stadihanke
Terveystyön edistäminen (YAMK), Turku AMK

 Työkykyohjelma

Opinnäytetyöstä

- Tavoitteena on kehittää työkykykoordinaattorin työtehtävistä palvelukuvaus, jota voidaan käyttää hyödyksi jatkossa palvelun esittelyssä esimerkiksi Helsingin kaupungin nettisivuilla asiakkaille ja intra-sivuilla Helsingin kaupungilla työskentelevälle henkilöstölle ja organisaation sidosryhmille.
- Tuotosta voidaan käyttää myös perusteluina työkykykoordinaattorin työn juurruttamiseksi Helsingin kaupungin Terveys- ja hyvinvointikeskuspalveluihin.
- Tarkoituksena on kehittää työkykykoordinaattorin työnkuvaa ja tuoda se osaksi työikäisten palvelukokonaisuutta Helsingin kaupungin terveys- ja hyvinvointikeskuksiin.
- Tehtäväkuva on tarkoitettu kehittämään osatyökykyisiä ja pitkäaikaistyöttömiä helsinkiläisiä sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisia palveluiden kohdentamisessa, työkyvyn arvioinnissa ja tukemisessa työttömän henkilön yksilölliset tarpeet huomioiden.
- Nuorten palveluiden ja aikuissosiaalityön johtaja myönsi tutkimusluvan 26.9.2022

Kehittämismenetelmät

- Kirjallisuuskatsaus
 - Tutkimustietoa työkyvystä ja työkyvyn tukemisesta sekä työkykykoordinaattorin työhön kuuluvasta aihepiiristä, jonka avulla kerään tietoa työkykykoordinaattorin työnkuvan kehittämiseksi.
- Työkykyisempi Stadi – hankkeesta kerättyä ja tehtyä materiaalia lisäämään opinnäytetyön luotettavuutta.
- Kehittäjäpaneeli
 - Arvioidaan työkykykoordinaattorin työnkuvan viimeisintä kehitysversiota ja tehdään arvio pohjalta mahdollisia muutoksia lopulliseen raporttiin työkykykoordinaattorin työnkuvasta. Kehittäjäpaneeli koostuu Työkykyisempi Stadi – hankkeen projektiryhmän jäsenistä. Kehittäjäpaneeliin osallistuvien henkilöitä yksilöiviä tietoja ei kerätä.

Kirjallisuuskatsaus

- Tutkimushaut neljästä eri tutkimusarkistosta, Cinah, Medic, Pubmed sekä Ebsco.
- Hakutuloksia 3012, joista hyödynsin 18.
- Lisäksi käytin työkykykoordinaattori koulutuksessa sekä Työkykyisempi Stadi – hankkeessa vastaan tulleita ja hyödynnettyjä tutkimuksia.
- Käytän tutkimusten lisäksi myös teorian tietoa THL:n ja TTL:n aineistojen pohjalta sekä Työkykyisempi Stadi – hankkeessa suunniteltua julkista materiaalia.

Kirjallisuuskatsauksen tärkeimmät nostot:

- Yhteiskunnan tasolla on kiinnitettävä huomiota lainsäädännön kysymyksiin
 - Mm. katse sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin sekä koulutus- ja työvoimapaalveluihin.
 - Se, millaiseen työkyvyn käsitykseen lainsäädäntö perustuu, todennäköisesti vaikuttaa myös työpaikoilla tehtäviin ratkaisuihin (esim. vammaisten henkilöiden syrjintä, maahanmuuttajiin kohdistuvat asenteet sekä työhönoton ja työsuhteen päättämisen käytännöt).
- Työttömien terveys ja työkyvyn tuen palvelut
 - Työttömät ovat sairaampia kuin työssä käyvät, mutta he käyttävät vähemmän terveyspalveluita.
 - Työtön, jolla on työntekoon vaikuttava vamma tai sairaus, voi pudota terveyspalveluiden ulkopuolelle.
 - Vähintään n. 16 000 työttömänä työnhakijana olevan työkykyä voitaisiin hoidoilla ja kuntoutuksella nykyisestään kohentaa. Heidän tarpeitaan ei tunnisteta tavanomaisissa sosiaali-, terveys- ja te-palveluissa.
 - Laadukkaiden palveluiden avulla työttömät voivat löytää omat vahvuutensa ja voimavaransa työelämässä ja avoimilla työmarkkinoilla pärjäämiseen. Työttömän osallisuuden vahvistaminen keskiössä.

Kirjallisuuskatsauksen tärkeimmät nostot

- Työttömien palvelut vs. työssäkäyvien palvelut
 - Tarjolla on hyvin suunniteltua ja kattavaa työterveyshuoltoa, joka tarjoaa helposti saatavilla olevia ja maksuttomia palveluita työssäkäyvälle väestölle.
 - Työttömien terveyspalvelut rajoittuvat kunnallisiin perusterveydenhuollon yksiköihin. Vaikka työttömien terveystarkastukset on todettu tärkeiksi, niitä tehdään satunnaisesti ja niihin voi olla vaikea päästä. Perusterveydenhuollossa työkyvyn ja kuntoutuksen liittyvät asiat eivät ole ensisijaisia ja työkyvyn liittyvä osaaminen on heikkoa.
 - Työtön, jolla on työntekoon vaikuttava vamma tai sairaus, voi pudota terveyspalveluiden ulkopuolelle.
- Monialaisen työn avulla voidaan tunnistaa pitkäaikaistyöttömän terveys- ja kuntoutuspalveluiden tarvetta ja lisätä hoidon ja kuntoutuspalveluiden sekä heille tarkoitettujen sosiaalietuuksien osuvuutta ja saatavuutta.
- Moniammatillinen työote on avainasemassa työkyvyn tukemisessa, samoin tiivis yhteistyö ja joustavuus palveluiden välillä.

Kirjallisuuskatsauksen tärkeimmät nostot:

- Työkykykoordinaattorit ovat työskennelleet aiemmin organisaatioissa, esim. kunnilla, jotta työssä käyvät osatyökykyiset pysyisivät työelämässä.
- Tutkimusaineistoa vain tästä näkökulmasta työkykykoordinaattoreiden työstä.
- Keskeisiä työkykykoordinaattorin tehtäviä:
 - Asiakastyö: asiakkaan tilanteen selvittäminen, auttaa asiakasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja mahdollisuuksiaan työelämässä. Lisäksi työkykykoordinaattori antoi tietoja, neuvoi ja ohjasi asiakasta työllistymiseen ja työn jatkamiseen liittyvissä asioissa palveluissa.
 - Oman ja koko organisaation henkilöstön osaamisen vahvistaminen
 - Organisaattorajat ylittävä moniammatillinen yhteistyö
 - Palveluprosessin sekä omien työvälineiden kehittäminen
- Työkykykoordinaattorin tehtävään panostautunut myös työnantajille tuottavaksi.
- Osatyökykyisten henkilöiden pitäisi päästä työkykykoordinaattorin palveluihin mahdollisimman varhain.
- Tällä hetkellä on olemassa viitteitä siitä, että työkykykoordinaattoritoiminta tukee työkykyä ja työhön osallistumista, erityisesti somaattisiin sairauksiin ja vaivoihin liittyen.

Kirjallisuuskatsauksen tärkeimmät nostot:

- Työkykykoordinaattorin asiakkaat kokivat, että he saivat olla mukana ja osallisena omien mahdollisuuksiensa rakentamisessa.
- Yhteistyö työkykykoordinaattorin kanssa oli tasa-arvoista, luottamuksellista, ratkaisukeskeistä ja pääosin oikea-aikaista.
- Tutkimusten mukaan face-to-face-asiakastyötä tekevän työkykykoordinaattoritoiminta on vahvasti yhteydessä lyhyempään työkykyvyyden keston ja työkykyvyyttämyyden vähenemiseen, etenkin somaattisissa sairauksissa.
- Suomalaisessa kuntatyöntekijäaineistossa tehdyssä tutkimuksessa havaittiin, että työkykykoordinaattoritoiminta vähensi työkykyvyyttämyyseläkeitä jonkin verran.

Työkyvyn tuen toimintaympäristö Helsingissä

Työkyvyn tuen tarpeen tunnistaminen

Kuka tunnistaa	Miten	Mittarit ja herätteet
Asiakas	Asiakas kokee tuen tarvetta	Kykyiäsi
Asiakkaan läheinen	Asiakkaan läheinen kertonut	
Sosiaalihuollon työntekijä	- Kuntouttavan tai vammaisten henkilöiden työtoiminnan arviointi (sisältää työtoimintapaikan arvioinnin ja asiakkaan itsearvioinnin) - Palvelutarpeen arviointi - Suunnitelmat (esim. asiakassuunnitelma, aktivointisuunnitelma) - Asiakastapaamiset - keskustelut - Paljon keskeytyksiä, kuten kuntouttava työtoiminta - Päätynyt työttömyys - Asiakkaan havainnointi esim. työtoiminnassa	- Aikuisväestön hyvinvointimittari - Kykyiäsi
Terveystieteiden työntekijä	- Asiakastapaamiset - keskustelut - Sairauslomien - Työttömän terveydentarkastus - Toimintaterapeutin ja fysioterapeutin arviot - Työkykyarvio	- Kykyiäsi - Työkykyarvio - Mittarit (esim. lääkäriin, hoitajan, toimintaterapeutin, fysioterapeutin)
Helsingin työllisyyspalvelut	- Asiakastapaamiset - keskustelut - Aikunhaastattelu ja työhaastattelut - palvelutarpeen arviointi - Suunnitelmat (esim. työllistymissuunnitelma, monialainen suunnitelma) - Päätynyt työttömyys - Paljon palvelujen keskeytyksiä - Kuntouttavan työtoiminnan arviointi (työtoimintapaikan arviointi ja asiakkaan itsearvioinnin) - Työkokemuksen palautteet (työntekijän ja asiakkaan palaute)	- Kykyiäsi - Työelämäkysely
Kela	- Sairauslomien - Sosiaaliturvan hakemisen yhteydessä	- Sairauslomien kesto - Kuntoutus- ja haastattelun yhteydessä - Dataohjelmien hyödyntäminen

Työkykykoordinaattoreiden konsultointi

- Helsingin kaupungin alueella asustaa noin 50 000 työttömää työnhakijaa, josta noin 16 000 on pitkäaikaistyöttömiä ja/ tai osatyökykyisiä.
- Työkykykoordinaattoreiden konsultaatiotyömuoto on suunniteltu THK-palveluiden tueksi
- Jotta työkykykoordinaattorit voivat palvella mahdollisimman laajaa asiakaskuntaa, sote-yhteyshenkilönä oleminen ei ole realistista eikä palveluita tukevaa.
- Tämän vuoksi kaikilla Helsingin kaupungin THK:lla on mahdollisuus työkykykoordinaattoreiden konsultaatioon asiakkaan työkyvyn tukemiseksi.
- Konsultaatiotähtäimet:
 - Monialaisissa konsultaatiokokouksissa.
 - Apotti-työryhmä (henkilökohtainen ja työryhmä)
 - Sähköposti (henkilökohtainen ja yhteissähköposti)
 - Puhelimitse
 - Teamsin välityksellä anonyymisti

Työkykykoordinaattorin työn vaikuttavuus

v. 2022
300 konsultaatiota
200 eri asiakasta
500 kohdattua ammattilaista

- Aiheet / mihin tarvitaan apua?
- Tietoa työkyvyn tuen keinoista
 - Miten edetä asiakkaan tilanteessa
 - Terveyspalveluiden saatavuus
 - Kuntoutusvaihtoehdot
 - Koulutus / työvalmennus

Esimerkkejä Työkykykoordinaattoreita konsultoineista tahoista

- Työkykyselitys
- Helsingin Työllisyyspalvelut
- Terveysasema
- Kuntouttava työtoiminta
- PPT-konsultaatiokokoukset
- Asiakas itse
- Aikuissosiaalitoimi
- Psykiatrian poliklinikan sosiaalityöntekijät

87% ammattilaisista koki palvelun tarpeelliseksi tulevaisuudessa

"Työkykykoordinaattorit ovat ehdottoman tarpeellinen ammattiryhmä jatkossakin! Osatyökykyisten työllistäminen on erittäin tärkeää tulevaisuudessakin eikä nykyisissä peruspalveluissa riitä resursseja tähän työhön eikä ole osaamistakaan riittävästi."

N=47

75% asiakkaista koki palvelun hyödylliseksi tulevaisuudessa

"Ehdottomasti hyvä juttu ja jatkoa tämmöiseen. Vakuutuksia virkoja ja työntekijä pidempään hoitamassa asiakkaan asioita. On rankkaa aloittaa kaikki alusta, jos työntekijä vaihtuu. Minä olen yksi esimerkki siitä, ettei elämäntilanne ole helppo ja se vaatii todella paljon aikaa ja vaivaa. Työntekijät oli mukavia, vaikka mun tilanne on haastava."

N=8

Case ” Stadin safka”

Stadin safkan työntekijä konsultoi työkykykyselytyksen sosiaalityöntekijää, joka siirtää konsultaation työkykykoordinaattorille.

1 Asiakas on kiinnostunut opiskelusta ja haluaa työelämään. Suomen kielen taito heikko. Hän on aiemmin työtaturman vuoksi 30% eläkkeellä, lääkärin lausunnon mukaan ei sovellu aiempaan työhön.

Asiakas on yrittänyt itse saada tukea työkykynsä, siinä onnistumatta.

2 Työkykykoordinaattori tapasi asiakkaan yhdessä aikuissosiaalityön sosiaalityöntekijän kanssa. Asiakas ei ollut ilmoittautunut työttömäksi työnhakijaksi.

Työkykykoordinaattori kertoi suomen kielen kurssitarjonnasta ja ohjeistanut olemaan yhteydessä TE-toimistoon. Sieltä asiakkuus siirtynyt Helsingin työllisyyspalveluihin.

3 Asiakas otti uudelleen yhteyttä työkykykoordinaattoriin, koska työllisyyspalveluiden asiantuntija ei ollut ottanut yhteyttä häneen.

4 Työkykykoordinaattori oli yhteydessä Helsingin työllisyyspalveluiden asiantuntijaan. Asiakkaan luvalla työkykykoordinaattori kertoi asiakkaan tilanteesta ja tuen tarpeesta.

Asiantuntija otti asiakkaaseen yhteyttä ja alkoi edistää hänen työllistymistään. Asiakkaalle löytyi kaksi sopivaa palvelua työllisyyspalveluiden kautta.

Ilman työkykykoordinaattorin työpanosta, asiakas olisi jäänyt ilman osatyökykyisen työllistymisen tuen palveluita tai palveluun pääsy olisi viivästynyt.

Työkykykoordinaattorit vuonna 2023

- Työkykykoordinaattorit lisäävät Työkykykyselytyksen moniammatillisuutta ja osaamista → pitkäaikaistyöttömien ja osatyökykyisten asiakkaiden työ- ja toimintakyvyn arvioinnin lisäksi vahvistuu työkyvyn tukeminen ja työllistymisen edistäminen
- Kaupunkitasoinen työkyvyn tuen palvelu tulevaisuuden THK:ssa (Sosiaali- ja terveysministeriön & Terveystieteiden tutkimuskeskus) palveluiden yhteensovittamiseen ja yhteistyöhön)
- Tarve vähintään kaksi työkykykoordinaattorin vakanssia, jotka kohdennetaan kuuden THK:n asiakastarpeisiin

2 työkykykoordinaattoria

Sijoittuminen:
Nuorten ja aikuisten sosiaalityö
Lännen aikuissosiaalityö
Työkykykyselytykset

600-700 moniammatillista työkyvyn tuen ratkaisua vuodessa

Tulevaisuuden visio:
Soten moniammatillinen työryhmä ratkoo laajempaa kokonaisuutta liittyen työttömien palvelukokonaisuuteen.

Kustannukset
työkykykoordinaattorien
palkkakustannukset
sekä työväline- ja vuokratulot

Työkykykoordinaattorityö Helsingin kaupungin THK:ssavuonna 2023

- Työkykykoordinaattorit jatkavat Työkykykyselytyksessä vuoden 2023 loppuun.
- Asiakas- ja konsultaatiotyötä pystytään tehostamaan hankkeen jälkeen.
- Verkostotapaamiset ja tutustumiskäynnit sidosryhmien yksiköihin
 - Palveluiden tuntemus paranee
- Arvioidaan työkykykoordinaattorityön vaikuttavuutta koko vuoden ajan.
 - Konsultaatiot ja niiden analysointi
 - Asiakas ja sidosryhmäkyselyt
- Työkyvyn tuen asiantuntijuus
 - Ammattilaisten osaamisen vahvistaminen
 - THK:n sisällä palveluiden kehittäminen
- Viestintä
 - Työkykyisempi Stadi- hankkeen LinkedIn muutetaan Työkykykoordinaattoreiden käyttöön.

Kehittäjäpaneeli

Mitä ajatuksia työnkuva herättää?

- Jos mietitään asiakkaiden/palvelun käyttäjien kannalta
 - Mikä työnkuva on positiivista, mikä toimii?
 - Onko tällä hetkellä työnkuva ja palvelunkuvauksessa kehitettävää, jota tulisi ottaa huomioon?
 - Onko jotain, jota tulisi lisätä tai vielä miettiä ja tarkentaa?
- Jos mietitään sidosryhmien palveluiden ja henkilöstön kannalta
 - Mikä työnkuva on positiivista, mikä toimii?
 - Onko tällä hetkellä työnkuva ja palvelunkuvauksessa kehitettävää, jota tulisi ottaa huomioon?
 - Onko jotain, jota tulisi lisätä tai vielä miettiä ja tarkentaa?
- Jos mietitään Helsingin kaupungin ja yhteiskunnan kannalta
 - Mikä työnkuva on positiivista, mikä toimii?
 - Onko tällä hetkellä työnkuva ja palvelunkuvauksessa kehitettävää, jota tulisi ottaa huomioon?
 - Onko jotain, jota tulisi lisätä tai vielä miettiä ja tarkentaa?

Kiitos

Sini Riihimäki

Työkykykoordinaattori, Työkykyisempi Stadi hanke

Terveiden edistäminen (YAMK), Turku AMK

 Työkykyohjelma

Saatekirje

Työkykykoordinaattorin työnkuva osaksi Helsingin kaupungin Terveys- ja hyvinvointikeskuspalveluita

Olet osallistumassa Turun ammattikorkeakoulun opiskelijan opinnäytetyöhön liittyvään kehittäjäpaneeliin. Työkykyisempi Stadi –hankkeessa pyritään luomaan toimivia ratkaisuja liittyen helsinkiläisten osatyökykyisten henkilöiden työkyvyn tukemiseen sekä työllistymisen mahdollisuuksiin. Kaksivuotisen hankkeen aikana on tehty erinäisiä pilotteja liittyen työkyvyn tukeen ja tuetun työllistymisen keinoihin.

Opinnäytetyön aiheen taustalla vaikuttaa vahvasti hankkeen tavoite työkyvyn tuen palveluiden kehittämiseksi. Tässä opinnäytetyössä tavoitteena on kehittää työkykykoordinaattorin työtehtävästä palvelukuvaus, jota voidaan käyttää hyödyksi jatkossa palvelun esittelyssä esimerkiksi Helsingin kaupungin nettisivuilla asiakkaille ja intra-sivuilla Helsingin kaupungilla työskentelevälle henkilöstölle ja organisaation sidosryhmille. Tuotosta voidaan jatkossa käyttää myös perusteluina työkykykoordinaattorin työn juurruttamiseksi Helsingin kaupungin Terveys- ja hyvinvointikeskuspalveluihin.

Työskentelen hankkeessa työkykykoordinaattorina ja opiskelen Terveystieteiden edistämistä (YAMK) Turun ammattikorkeakoulussa.

Opinnäytetyön tarkoitus

Opinnäytetyössä on tarkoitus tarkentaa työkykykoordinaattorin työnkuvaa ja tuoda se osaksi työikäisten palvelukokonaisuutta Helsingin kaupungin terveys- ja hyvinvointikeskuksiin. Tehtävänkuva on tarkoitus kehittää palvelemaan osatyökykyisiä ja pitkäaikaistyöttömiä helsinkiläisiä sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisia palveluiden kohdentamisessa, työkyvyn arvioinnissa ja tukemisessa työttömän henkilön yksilölliset tarpeet huomioiden. Työkykykoordinaattoreiden avulla saadaan tämä asiakasryhmä kohti työelämää tarjoamalla heille yksilöllisesti suunniteltuja palvelupolkuja. Lisäksi työkykykoordinaattorit ovat Helsingin THK:ssa sekä Helsingin

Työllisyyspalveluissa työskentelevien ammattilaisten apuna työkyvyn tuen tarpeiden tunnistamisessa ja työkyvyn tuen palveluiden koordinoinnissa.

Opinnäytetyön kulku

Opinnäytetyön aineiston keräämiseen käytetään kahta eri menetelmää. Kirjallisuuskatsauksessa kerään tutkimustietoa työkyvystä ja työkyvyn tukemisesta sekä työkykykoordinaattorin työhön kuuluvasta aihepiiristä, jonka avulla kerään tietoa työkykykoordinaattorin työnkuvan kehittämiseksi. Käytän myös Työkykyisempi Stadi – hankkeessa kerättyä ja tehtyä materiaalia ja tietoa aiheesta lisäämään opinnäytetyön luotettavuutta. Kirjallisuuskatsauksen lisäksi 26.10.2022 järjestetään kehittäjäpaneeli, jonka avulla arvioidaan työkykykoordinaattorin työnkuvan viimeisintä kehitysversiota ja tehdään arvion pohjalta mahdollisia muutoksia lopulliseen raporttiin työkykykoordinaattorin työnkuvasta. Kehittäjäpaneeli koostuu Työkykyisempi Stadi – hankkeen projektiryhmän jäsenistä. Kehittäjäpaneeliin osallistuvien henkilöitä yksilöiviä tietoja ei kerätä.

Opinnäytetyön hyödyt ja riskit

Opinnäytetyön kehittäjäpaneeliin osallistumisesta ei ole kerry välitöntä hyötyä, vaan osallistuja on mukana edesauttamassa opinnäytetyön etenemistä sekä työnkuvan tarkentamisessa kohti tarkkaa palvelunkuvausta.

Luottamuksellisuus, tietojen käsittely ja säilyttäminen

Opinnäytetyössä kerättyä tietoa käsitellään luottamuksellisesti tietosuojalain edellyttämällä tavalla. Kehittäjäpaneelissa kerättyjä muistiinpanoja säilytän tarkoin henkilökohtaisella tietokoneellani, joka on suojattu vahvalla salasanalla. Kaikki kehittäjäpaneelissa kerätty tieto säilytetään omassa kansiossaan.

Kehittäjäpaneelissa kerätyt muistiinpanot eli puheenvuorot sekä kommentit kerätään anonyymisti eikä tästä menetelmästä ei synny rekisteriä.

Opinnäytetyössä kerättyjä tietoja ei siirretä Suomen ulkopuolelle.

Opinnäytetyössä kerättyjä aineistoja säilytetään 6 kuukautta, tai kunnes opinnäytetyö on hyväksytty ja tarkastettu Turun ammattikorkeakoulussa. Tämän jälkeen aineisto hävitetään.

Rahoitus

Opinnäytetyöllä ei ole rahoittajaa, eikä sen tekemisestä ole sovittu palkkiota.

Vapaaehtoisuus

Kehittäjäpaneeliin osallistuminen on vapaaehtoista.

Osallistumalla kehittäjäpaneeliin annetaan suostumus tietojen käyttämiseen tässä tiedotteessa kuvatun mukaisesti. Osallistumisen voi keskeyttää syytä ilmoittamatta poistumalla kehittäjäpaneelistä kyseisen tapahtuman aikana.

Yksityisyys opinnäytetyön julkaisuissa ja opinnäytetyön tuloksista tiedottaminen

Opinnäytetyön tulokset esitetään tavalla, josta kehittäjäpaneeliin osallistuvia henkilöitä ei voida tunnistaa.

Opinnäytetyön tulokset raportoidaan opinnäytetyössä sekä Työkykyisempi Stadi-hankkeen julkaisuissa, kuten hankeraportissa ja mahdollisesti muissa hankkeeseen liittyvissä julkaisuissa.

Lisätiedot

Jos Sinulla on kysyttävää opinnäytetyöstäni, ota yhteyttä Sini Riihimäki, 0408095165, sini.riihimaki@hel.fi